

**Nainen metsänomistajana ja metsän-
hoitoyhdistyksen asiakkaana Itä-Lapin
ja Kuusamon alueella**

**Rovaniemen
ammattikorkeakoulu**
University of Applied Sciences
LUC

Metsätalouden koulutusohjelma

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU

LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA

Metsätalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

**NAINEN METSÄNOMISTAJANA JA METSÄNHÖI-
TOYHDISTYKSEN ASIAKKAANA ITÄ-LAPIN JA KUU-
SAMON ALUEELLA**

Sanna-Mari Ikäläinen

2013

Toimeksiantaja Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi

Ohjaaja Jouko Saraniemi

Hyväksytty _____ 2013 _____

Työ on kirjastossa lukusalikappale.

Tekijä	Sanna-Mari Ikäläinen	Vuosi	2013
Toimeksiantaja	Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi		
Työn nimi	Nainen metsänomistajana ja metsänhoitoyhdistyksen asiakkaana Itä-Lapin ja Kuusamon alueella		
Sivu- ja liitemäärä	67		

Opinnäytetyöni aiheena on nainen metsänomistajana Itä-Lapin ja Kuusamon alueella. Työn tavoitteena oli avata alueen naismetsänomistajien lähtökohtia, tavoitteita ja asemaa metsänomistajina. Tarkastelen työssä myös naisten ideoita metsänhoitoyhdistyksien metsäpalveluiden ja naismetsänomistajien aseman parantamiseksi. Lisäksi tutkin naismetsänomistajien mielipiteitä uutta metsänhoitoyhdistys- ja metsälakia kohtaan.

Selvitin tutkimuksessani myös naismetsänomistajien kokonaismäärän Itä-Lapin ja Kuusamon alueella sekä naisten metsätilojen kokojakauman. Tutkimukseni oli kuitenkin pääosin laadullinen, sillä tarkastelin tutkimusongelmaa tapauskohtaisesti teemahaastatteluiden kautta. Tuloksia ei voi siis yleistää koskemaan kaikkia alueen naismetsänomistajia. Työni tilaajana toimi Pohjois-Suomen metsänomistajien liitto.

Keräsin tutkimusaineiston haastattelemalla alueen naismetsänomistajia. Tein yhteensä 11 teemahaastattelua eri puolilla Itä-Lappia ja Kuusamoaa. Haastateltavia oli mukana jokaisesta kohdealueen kunnasta sekä lisäksi kolme etä-metsänomistajaa. Haastateltavat edustivat monipuolisesti naismetsänomistajia eri lähtökohdista: ikä, tilakoko, metsällinen tieto-taito sekä tavoitteet ja arvot metsänomistukselle.

Opinnäytetyöni tuloksena on läpileikkaus Itä-Lapin ja Kuusamon naismetsänomistajien ajatusmaailmasta ja heidän asemastaan metsänomistajina. Suoritin jonkin verran vertailua tulosten ja pohjoissuomalaisien metsänomistajien yleisten näkemysten välillä. Pohdin myös eroja miesten ja naisten asemassa metsänomistajina. Tutkimustuloksien pohjalta syntyi aivan konkreettisia metsäpalveluiden parannusehdotuksia, joita esimerkiksi metsänhoitoyhdistykset voivat toteuttaa. Lisäksi tutkimus auttaa ymmärtämään, mitä naismetsänomistajat haluavat metsiltään ja millaisilla keinoilla naismetsänomistajia voisi aktivoida mukaan metsälliseen toimintaan.

Avainsanat: metsänhoitoyhdistys, naismetsänomistaja

Author	Sanna-Mari Ikäläinen	Year	2013
Commissioned by	Forest Owners' Union of Northern Finland		
Subject of thesis	Woman as a forest owner and customer of Forest Management Association in Eastern Lapland and Kuusamo area		
Number of pages	67		

The aim of this thesis was to collect new information about women as forest owners in Eastern Lapland and Kuusamo area. The bases, goals and positions of the women forest owners in the area were examined. Owners were also asked about their opinions of the new Forest Management Associations law and Forest act. One of the main aims of the thesis was to develop ideas to improve the services of Forest Management Associations and to enhance the general position of women forest owners.

In addition the total number of women forest owners in the Eastern Lapland and Kuusamo area was defined. Also the distribution of the proportion of the women's forest property was determined. Despite of that the research was qualitative, because the research problem was observed through the 11 women forest owner's theme interviews. Therefore the results cannot be generalised to represent all women forest owners in the area. The subscriber of the thesis was the Forest Owners' Union of Northern Finland.

The research material was collected by interviewing the local women forest owners and a couple of distant forest owners, who do not live in the area but owned forest there. The interviews represented women forest owners from different baselines, like their age, size of the forest property, forest knowledge and motives and goals for the forest ownership.

The result of the thesis was a cross-section to the woman forest owners' way of thinking and to their position in the forest owners' field. Some comparisons of the results and the general opinions of the northern forest owners were made. Also the differences between the women's and men's position as a forest owner were reflected. As well some concrete improvement suggestions for the forest services came up from the results. Moreover this research helps to understand what woman forest owners want for their forests and in which ways women can be more activated to the forest occupation.

Key words Forest Management Associations, woman forest owner

SISÄLTÖ

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	1
1 JOHDANTO	2
2 YKSITYINEN METSÄNOMISTUS SUOMESSA	6
2.1 Metsänhoitoyhdistykset palveluiden tuottajina	8
2.2 Metsänhoitoyhdistys- ja metsälain muutokset	10
2.3 Naisten rooli metsänomistuksessa	12
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	17
3.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	17
3.2 Teemahaastatteluiden suunnittelu ja toteutus	18
3.2.1 Haastateltavien valintaperusteet	18
3.2.2 Teema-alueet	20
3.2.3 Haastatteluiden toteutus.....	22
3.3 Naismetsänomistajien kokonaismäärän selvittäminen	23
3.4 Aineiston analysointi.....	24
4 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	26
4.1 Naismetsänomistajat Itä-Lapissa ja Kuusamossa	26
4.2 Haastateltavien naismetsänomistajien taustatiedot	27
4.3 Itsensä määrittely metsänomistajana	30
4.3.1 Tietämys metsäalasta	30
4.3.2 Tavoitteet ja arvot metsänomistukselle	31
4.3.3 Metsätilan hoito ja käyttö.....	35
4.4 Metsäpalvelut	36
4.4.1 Suhde palvelun tarjoajaan	36
4.4.2 Kokemuksia metsäpalveluista	39
4.4.3 Toiveita ja kehitysideoita metsäpalveluiden suhteen.....	42
4.5 Mielenpitoja metsänhoitoyhdistys- ja metsälain muutoksiin.....	45
4.6 Naisnäkökulmasta	49
4.6.1 Naisten asema metsänomistajina.....	49
4.6.2 Kehitysehdotuksia ja tulevaisuuden visioita.....	53
4.7 Johtopäätökset	57
5 POHDINTAA	61
LÄHTEET	64

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Metsänomistajien sukupuolijakauma vuosina 1999 ja 2009 (forest.fi 2008)	12
Kuvio 2.	Haastateltavien ikäjakauma	28
Kuvio 3.	Haastateltavien metsäalan jakautuminen hehtaareittain	29
Taulukko 1.	Naisten osuus metsänomistajista	26
Taulukko 2.	Yksin metsää omistavien naisten määrä ja keskimääräiset tilakoot	26
Taulukko 3.	Yhteisomistuksessa olevien naisten määrä ja keskimääräiset tilakoot	27
Taulukko 4.	Naisten osuudet metsänhoitoyhdistysten hallinnoista	51

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on nainen metsänomistajana Itä-Lapin ja Kuusamon alueella. Itä-Lapin alueeseen kuuluvat Savukosken, Sallan, Posion, Pelkosenniemen ja Kemijärven kunnat. Tutkimuksen kohdealueella on yhteensä noin 808 823 hehtaaria yksityistä metsämaata ja 10 481 yksityistä metsänomistajaa (Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi 2013). Koska opiskelen itse naisena metsätaloutta ja sitä kautta luonnollisesti tarkastelen metsäalaa naisnäkökulmasta, oli minulla hyvät lähtökohdat aiheen tutkimiselle.

Naisen asema metsäalalla ylipäätensä on kiinnostava ja vähän tutkittu aihe, mutta päädyin kuitenkin valitsemaan tutkimukseni kohteeksi juuri naismetsänomistajat. Heidän ajatusmaailmansa tutkiminen on metsänomistajien rakennejakauman sekä metsänhoitoyhdistys- ja metsälain muuttumisen johdosta hyvin ajankohtaista. Uskoin, että naismetsänomistajissa voi piillä monia tutkimattomia mahdollisuuksia ja uusia innovaatioita, joita metsäalalla tullaan kipeästi tarvitsemaan tulevaisuudessa.

Työni tarkoituksena oli tuottaa uutta ja ajankohtaista tietoa naismetsänomistajista ja auttaa sitä kautta metsäorganisaatioita kehittämään toimintaansa ja palveluitaan entistä asiakaslähtoisemmälle pohjalle. Luonnollinen vaihtoehto tutkimukseni toimeksiantajaksi oli siis Pohjois-Suomen metsänomistajien liitto, joka edustaa metsänomistajia Itä-Lapin ja Kuusamon alueella. Otettuani yhteyttä Pohjois-Suomen metsänomistajien liittoon ja heidän suostuttua toimeksiantajaksi työlleni, päätimme yhdessä tutkimuksen rajauksesta Itä-Lapin ja Kuusamon alueelle. Alkuperäinen ideani oli ollut tutkia naismetsänomistajia koko entisen Lapin läänin alueella, mutta alueen rajaaminen pienemmäksi oli työn toteuttamisen kannalta järkevä päätös.

Olen itse kotoisin Sallasta, joten Itä-Lapin naismetsänomistajien tilanne kiinnosti minua myös sen vuoksi. Lisäksi tunsin Sallasta entuudestaan naismetsänomistajia, joiden ajattelin sopivan hyvin mukaan tutkimukseen. Kuusamo haluttiin ottaa mukaan kohdealueeseen siellä syyskuussa 2013 järjestettävien Naisten metsäpäivien vuoksi. Pohjois-Suomen metsänomistajien liiton

johtajan Jukka Aulan mielestä tutkimus sopisi hyvin esiteltäväksi näillä metsäpäivillä, joten Kuusamon mukanaolo palvelisi tapahtuman kohdeyleisöä. Liiton puolesta ohjaajaksi tutkimukselleni tuli Anne-Mari Lehtosaari.

Metsäala on perinteisesti ollut hyvin miesvaltainen. Samoin enemmistö metsänomistajista on myös miehiä, joten miesnäkökulman voi hyvin olettaa olevan alalla vahva. Vaikka naisten määrä kasvaa kaiken aikaa sekä alalle kouluttautuvien että metsänomistajien joukossa, voivat metsän omistukseen ja metsätalouteen liittyvät asiat tuntua monista naisista vielä hyvinkin vierailta ja etäisiltä. Tämä sai minut miettimään, hyödyntävätkö kaikki naiset metsiään täydellä teholla. Onko metsällisen tieto-taidon puute ja alan maskuliininen ilmapiiri johtanut siihen, että mitään ei uskalleta alkaa kyseenalaistamaan. Tehdään vain niin kuin kaikki muutkin tekevät, ajattelematta sen tarkemmin mitä kaikkea sillä omalla metsällä voisi olla tarjottavana. Vielä pahempi vaihtoehto on, jos metsäalan vieraus johtaa siihen, että metsät jäävät kokonaan hoitamatta.

Kaiken tämän pohjalta minulle alkoi muotoutua tarkempi idea tutkimuksestani. Aloin miettiä, millaisia oikein ovat naiset metsänomistajina. Millaisista lähtökohdista he tulevat, millä tasolla on heidän metsällinen tieto-taitonsa ja millaisia metsällisiä arvoja he pitävät tärkeinä? Entä millaisia tulevaisuuden tavoitteita heillä mahtaa olla metsätilojensa suhteen? Ennen kaikkea minua kiinnosti, miten naiset kokevat asemansa metsänomistajina miehiin verrattuna ja miten he voisivat kehittää itseään metsänomistajina. Halusin myös tutkia millaisia kehitysideoita naisilla olisi metsäalan palveluihin.

Tutkimusongelmaksi kiteytyivät naisten lähtökohdat, tavoitteet ja asema metsänomistajina. Toimeksiantaja toivoi minun myös selvittävän tutkimuksessani, miten haastateltavat naismetsänomistajat suhtautuvat metsänhoitoyhdistyslain uudistumiseen ja metsälaissa tapahtuviin muutoksiin. Lisäksi halusin selvittää, paljonko naismetsänomistajia ylipäättänsä oikein on Itä-Lapissa ja Kuusamossa ja minkä kokoisia metsätiloja naiset siellä keskimäärin omistavat.

Työni ensisijaisena tavoitteena oli kuitenkin tutkia, millainen nainen on metsänomistajana ja auttaa sitä kautta kehittämään metsäpalveluita vastaamaan paremmin naismetsänomistajien tarpeita. Tämä voidaan tehdä vasta, kun ymmärretään heidän lähtökohtansa, motiivinsa, arvonsa ja tavoitteensa metsänomistukselle. Juuri nämä asiat muodostivat tutkimusongelmani. Tarkastelin palveluiden kehittämistarpeita pääosin metsänhoitoyhdistysten näkökulmasta, jotta tutkimuksesta olisi mahdollisimman paljon hyötyä toimeksiantajalleni.

Palvelutarjonnan parantamisen lisäksi voi tutkimuksen pitkän tähtäimen tavoitteena pitää naisten aktivointia entistä enemmän mukaan metsäasioihin. Naiset täytyisi saada kiinnostumaan omasta metsästään ja sitä kautta hyödyntämään metsätilaansa täydellä kapasiteetilla, sekä toteuttamaan metsänhoidossa omia näkemyksiään ja tavoitteitaan. Tätä metsänomistajien omien tavoitteidensa tunnistamista ja toteuttamista omassa metsänkasvatuksessa peräänkuulutetaan myös uudessa metsälaisissa (MTK 2013). Yhtenä tutkimukseni tavoitteista oli myös toimia eräänlaisena esiselvityksenä: tuoda esille ne aihepiirit, joiden suhteen naismetsänomistajia kannattaisi jatkossa tutkia lisää.

Tutkimusongelmani liittyy hyvin läheisesti myös sukupuolentutkimukseen. Sukupuolentutkimus (entinen naistutkimus) on monitieteinen tieteenala, joka pyrkii tuottamaan uutta tietoa sukupuolten välisistä suhteista, naisten elämästä ja asemasta sekä sukupuolen merkityksestä eri elämänaloilla (Itä-Suomen yliopisto 2013). Tämän määritelmän mukaan tutkimukseni täyttää sukupuolentutkimuksen kriteerit, sillä tavoitteena on saada uutta tietoa sukupuolten välisistä suhteista ja naisten asemasta metsänomistajina.

Naismetsänomistajia ei ole aikaisemmin tutkittu juuri lainkaan, etenkin metsällisen tieto-aidon ja palvelutarpeiden osalta. Tutkittavia asioita olisi ollut vaikka kuinka paljon. Minun täytyi hyvin tiukalla otteella rajata, mitkä olisivat ne tärkeimmät kysymykset, joihin haluan lähteä etsimään vastauksia. Myös tilaajan toiveet vaikuttivat tutkimusongelman rajaamiseen. Aikaisempia tutkimuksia aiheesta on vähän, joten tuloksille ei ollut juuri vertailukohtia. Ainoa

löytämäni tutkimus, joka käsitteli metsänomistajuutta naisnäkökulmasta, oli Annukka Vainion ja Riikka Paloniemen vuonna 2009 julkaistu tutkimus Sukupuoli- ja luontokäsitykset suomalaisen metsänomistajuuden osana. Kyseisen tutkimuksen tuloksia käsittelen tarkemmin Naisen rooli metsänomistuksessa -luvussa.

Päätin tehdä tutkimuksesta luonteeltaan laadullisen, jotta saisin mahdollisimman kattavasti tietoa naismetsänomistajien ajatusmaailmasta, ilman määrällisen tutkimuksen asettamia rajoitteita. Tutkimusmenetelmäksi valitsin teemahaastattelun, sillä uskoin sen olevan paras tapa kerätä mahdollisimman monipuolista tietoa naismetsänomistajista. Valitsin tutkimusalueeni jokaisesta kunnasta 1-3 naismetsänomistajaa, joita haastattelin. Teemahaastattelusta tutkimusmenetelmänä, haastateltavien valintaperusteista sekä teema-alueista kerron tarkemmin tutkimusmenetelmät osiossa.

2 YKSITYINEN METSÄNOMISTUS SUOMESSA

Suomessa yksityiset ihmiset omistavat noin 60 prosenttia tuottavasta metsämaasta. Laskettaessa mukaan yhteisomistustilojen osakkaat ja vähintään kahden hehtaarin metsätilat, on Suomessa noin 740 000 metsänomistajaa. Tämä on noin 14 prosenttia kaikista suomalaisista. Yksityisomistuksessa olevat metsät siirtyvät yleensä perintönä sukupolvelta toiselle, joten Suomessa puhutaankin perhemetsänomistuksesta. Yksityismetsä vaihtaa omistajaa keskimäärin 23 vuoden välein. (Forest.fi 2012.) Teollisuuden käyttämästä kotimaisesta raakapuusta noin 80 prosenttia tulee yksityismetsistä, joten niiden merkitys metsäteollisuuden puuhuollolle on suuri (Hänninen – Karppinen - Leppänen 2010, 5).

Pohjois-Suomessa yksityismetsätalous on elinkeinona tunnettu ja arvostettu. Se on keskeinen osa pohjoissuomalaista yhteiskuntaa ja hyvinvointia. (Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi 2011a.) Noin joka kymmenes lappilainen omistaa metsää, joko yksin, puolisonsa kanssa tai yhteisomistustilan osakkaana (Metsäkeskus 2012a). Pohjois-Suomen metsänomistajista noin puolet on eläkeläisiä, palkansaajien ollessa toiseksi suurin ryhmä noin 34 prosentilla. Noin puolet metsänomistajista asuu yhä maaseudulla ja noin kolmannes omalla tilallaan. Hieman yli 70 prosenttia tiloista on perheomistuksessa. (Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi 2011b.)

Metsänomistajakunta on kuitenkin aina muuttumassa. Muutama vuosikymmen sitten tyypillinen metsänomistaja oli maalla asuva, vähän kouluja käynyt maanviljelijämies. Nykyisin tällaista tyypillistä metsänomistajaa ei enää ole. Eniten metsänomistajarakennetta muokkaa väestön ikääntyminen. Metsänomistajien keski-ikä on jo noin 60 vuotta ja suurin metsänomistajaryhmä (45 %) ovatkin eläkeläiset. (Forest.fi 2012.)

Tyypillisimmät piirteet metsänomistusrakenteen muutoksessa ovat olleet omistajien ikääntymisen lisäksi maanviljelijöiden osuuden pienentyminen, metsänomistajien kaupungistuminen ja muuttaminen tilan ulkopuolelle, sekä metsätilakokorakenteen muutokset - toisaalta pirstoutuminen, toisaalta suuruusrationalisointi. (Hänninen ym. 2010, 5.) Omalta osaltaan myös luonnon-

suojelupolitiikka uudistaa metsänomistajuutta ja luo sille muutosodotuksia. Metsän merkitys ei ole enää vain metsätuloissa, vaan myös esimerkiksi metsän esteettiset ja virkistysarvot ovat nousseet tärkeäksi osaksi puhuttaessa metsänomistajuudesta. (Paloniemi 2008.)

Metsänomistajien tavoitteet ovat siis myös muuttumassa. Aiemmin metsänomistajilla oli melko selkeät tavoitteet, liittyivätpä ne sitten metsien taloudellisiin kysymyksiin, aineettomiin näkökohtiin tai metsän tarjoamiin työtilaisuuksiin. Nykyään peräti 14 prosenttia metsänomistajista on sellaisia, joilla ei ole juuri mitään tavoitteita metsänomistukselleen. Tämä uusi ”epätietoisien” tavoiteryhmä omistaa yli miljoona hehtaaria eli noin kymmenesosan yksityismetsien pinta-alasta ja on haasteellinen asiakasryhmä metsäammattilaisille. Epätietoiset metsänomistajat reagoivat kuitenkin puun hinnanmuutoksiin voimakkaammin kuin ne, joilla on metsänomistukseen joitain tavoitteita. Täysin välinpitämättömistä ja metsätaloudesta kiinnostumattomista metsänomistajista ei siis ole kyse. (Ripatti 2009.)

Metsäntutkimuslaitos on tutkinut tarkemmin pohjoissuomalaisten yksityismetsänomistajien motiiveja, tavoitteita ja asenteita metsänkäsittelymenetelmiä kohtaan. Tutkimustulosten mukaan metsien monikäyttö nähtiin lähes yhtä tärkeänä kuin metsien kaupallinen puuntuotanto. Tutkimukseen osallistuneista metsänomistajista 70–80 prosenttia näki monikäytön jopa yhtä tärkeänä kuin puuntuotannon. Riistaa, marjoja ja sieniä pidettiin tärkeämpänä kuin luonnon monimuotoisuutta, uhanalaisten lajien suojelua, matkailua tai poronhoitoa. Metsänhoidon suositusten ja nykyisen lainsäädännön mukainen aiempaa ekologisempi metsienkäsittely sai laajan hyväksynnän metsänomistajien parissa. Suurin osa metsänomistajista oli myös valmis hyväksymään ainakin pienet tulonmenetykset aikaisempaa ympäristöystävällisemmästä metsienkäsittelystä. (Hallikainen ym. 2010, 372- 377.)

Tutkimuksen tärkein tulos oli kuitenkin se, että vaikka suurin osa pohjoissuomalaisista metsänomistajista on niin sanottuja ”perinteisiä” metsänomistajia, jotka arvostavat metsien puuntuotantoa korkealle ja haluavat jopa maksimoida metsistään saatavan taloudellisen hyödyn, niin yhä kasvava joukko

metsänomistajia tienaa elantonsa muualta kuin metsästä. Tällaisilla metsänomistajilla on enemmän luontokeskeisiä näkökantoja ja asenteita verrattuna perinteisiin metsänomistajiin. (Hallikainen ym. 2010, 379–382.)

Metsänomistajakunnan monipuolistuessa olisikin tärkeää, että sille voidaan tarjota vielä nykyistäkin laajempi joukko erilaisia tavoitteita tukevia metsänhoito- ja hakkuumenetelmiä. Tämä tarkoittaisi uusien maisemaa, monikäyttöä ja luonnon monimuotoisuutta suosivien metsänkäsitteilyvaihtoehtojen tarjoamista nykyisten suhteellisen intensiivisten metsänhoitomenetelmien rinnalle. (Hallikainen ym. 2010, 379–382.) Maa- ja metsätalousministeriön ylin johtaja Juha Ojala on myös sitä mieltä, että metsien hoitoon tarvitaan lisää vaihtoehtoja:

”Ohjenuoraksi pitää ottaa metsätalouden kannattavuus ja metsänomistajien tavoitteenasetanta — silloinkin, kun ne eivät ensi silmäyksellä vastaa perinteistä näkemystä optimaalisesta puuntuotannosta. Tällä strategialla saadaan lisättyä metsiään aktiivisesti hoitavien metsänomistajien määrää, mikä lisäisi toivottavasti myös puun tarjontaa” (Mäkinen 2010).

Myös uusien metsänomistajien metsälliseen tietotasoon tulee kiinnittää huomiota. Uusilla metsänomistajilla on hyvin niukasti tietoa metsäasioidensa hoidosta. Neljäsosa heitä ei tiedä mistä aloittaa tai kenen puoleen kääntyä, kun metsänomistus alkaa. Metsätietoa on kyllä heidän mielestään riittävästi tarjolla, mutta koska tiedot ovat hajallaan monessa eri paikassa, on olennaisen tiedon löytäminen hankalaa ja aikaa vievää. Metsäkeskuksen ratkaisu asiaan on marraskuussa 2012 metsänomistajille avattu Metsään.fi - verkkopalvelu, jonka tavoitteena on ollut kerätä hajanainen tieto ”yksiin kansiin”. (Ripatti 2009.)

2.1 Metsänhoitoyhdistykset palveluiden tuottajina

Yksityistä metsänomistajaa lähimpänä oleva organisaatio on metsänhoitoyhdistys. Metsänhoitoyhdistykset ovat metsänomistajien hallinnoimia, rahoittamia, heidän etujaan ajavia ja heille palveluita tuottavia lakisääteisiä yhdistyksiä. Yhdistyksiä on Suomessa tällä hetkellä 110 ja toimipaikkoja noin 300.

Lakisääteisillä tehtävillä turvataan ammattiosaamisen tarjonta metsänomistajille kaikkialla Suomessa. (Mattila 2010, 60–61.)

Metsänhoitoyhdistykset toimivat jokaisen kunnan alueella ja pyrkivät palvelemaan metsänomistajia kaikissa metsän hoitoon ja käyttöön liittyvissä asioissa. Yhdistykset huolehtivat noin 80 prosentista kaikista yksityismetsien metsänhoitotöiden suunnittelusta ja toteutuksesta sekä noin 75 prosentista puukaupan suunnittelusta. (Mattila 2010, 58–59.) Lain mukaan kaikkien vähintään neljä hehtaaria (entisen Lapin läänin alueella vähintään 12 hehtaaria) omistavien metsänomistajien tulee maksaa veroluonteinen metsänhoitomaksu, jolla rahoitetaan metsänhoitoyhdistysten toimintaa. Maksaessaan maksun metsänomistajasta tulee automaattisesti paikallisen metsänhoitoyhdistyksen jäsen. (Metsäkeskus 2012b.)

Metsänhoitoyhdistykset ovat järjestäytyneet seitsemäksi alueelliseksi metsänomistajien liitoiksi. Liittojen tehtävänä on omalla toimialueellaan edistää metsänomistajien harjoittaman metsätalouden yleistä kannattavuutta. Lisäksi liitot ohjaavat ja kehittävät metsänhoitoyhdistysten toimintaa sekä metsänomistajien yhteistoimintaa. Liitot tuottavat palveluitaan metsänomistajille lähinnä metsänhoitoyhdistysten kautta ja ovat osa Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliittoa eli MTK:ta. (Metsänhoitoyhdistys 2012.)

Metsänhoitoyhdistykset tuottavat metsänomistajille lähinnä seuraavia palveluita:

- Puukauppapalvelut
- Metsänhoitopalvelut
- Suunnittelu- ja arviointipalvelut
- Koulutus ja neuvontapalvelut
- Metsäkiinteistöjen välityspalvelut (Metsänhoitoyhdistys 2011).

Näiden peruspalveluiden lisäksi yhdistykset ovat viime vuosina alkaneet tarjota myös erityisesti naismetsänomistajille kohdennettuja koulutuksia ja kursseja. Tapahtumat ovat kuitenkin olleet lähinnä kertaluontoisia, eikä jatku-

valuonteista toimintaa ole muodostunut. Lisäksi läheskään kaikki metsänhoitoyhdistykset eivät ole vielä mukana naismetsänomistajien aktivoinnissa.

Tähän asti laajin naisille järjestetty metsäasioiden koulutushanke lienee Pohjois-Suomen metsänomistajien liiton ja metsänhoitoyhdistyksien yhteistyössä järjestämä puolitoistavuotinen Metsänainen -hanke. Koulutus oli tarkoitettu kaikille metsäasioista kiinnostuneille naisille ja se toteutettiin vuosina 2011–2012. (Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi 2012.) Lisäksi metsänhoitoyhdistysten toimesta on jo useana vuonna järjestetty naisten metsäpäiviä ympäri Suomea. Tulevan kevään ja kesän aikana metsänhoitoyhdistykset organisoivat hyvinkin erilaisia tapahtumia, kuten esimerkiksi naisten sahapäivä Sulkavalla, naisten taimikonhoitokurssi Pieksämäellä ja naisten kesäretki Järvi-Savossa. (Metsänhoitoyhdistys Järvi-Savo 2013; Metsänhoitoyhdistys Metsä-Savo 2013; Metsänhoitoyhdistys Kangasniemi-Pieksämäki 2013.)

2.2 Metsänhoitoyhdistys- ja metsälain muutokset

Jo 60 vuoden ajan Suomessa on ollut voimassa Metsänhoitoyhdistyslaki (myöhemmin mhy-laki), joka luotiin varmistamaan yhdistysten taloutta ja pitkäjänteistä toimintaa metsänomistajien neuvonnassa. Viimeksi tätä lakia on uudistettu vuonna 1998. Nykyisen mhy-lain ongelmaksi on kuitenkin koettu, että lakisääteisen maksun turvin metsänhoitoyhdistykset saavat metsäpalvelumarkkinoilla kilpailuetua muihin toimijoihin verrattuna. (Tirola 2012.) Mhy-lain uudistustarpeeseen on reagoitu eduskunnassa ja uuden lain on tarkoitus astua voimaan vuoden 2014 alussa (Metsänhoitoyhdistys Keski-Suomi 2013).

Mhy-lain uudistumisen myötä pakollinen metsänhoitomaksu poistuu ja sen tilalle tulee Metsänhoitoyhdistyksen oma jäsenmaksu. Lisäksi metsänomistajat voivat jatkossa päättää vapaasti mihin yhdistykseen he haluavat kuulua ja jäsenyydestä voi vapautua ilmoitusmenettelyllä ilman kuluja. Myös yhdistysten toiminnan rajoitteet poistetaan metsänomistajille tarjottavien palveluiden osalta. Tämä tarkoittaa, että yhdistys voi käydä esimerkiksi puukauppa, mikäli jäsenet niin haluavat. (Palokallio 2012.) Metsänhoitomaksun poistumisen myötä yhdistysten onkin rahoitettava toimintansa liiketoimintansa tuotoilla ja

muilla palvelumaksuilla (Alestalo 2012). Lakimuutos tuo siis paljon uusia haasteita yhdistyksille. Niiden on pakko päivittää palveluitaan ja tehdä itseltään tarpeellisia metsänomistajille, jotta nämä eivät karkaa muiden organisaatioiden asiakkaiksi.

Myös Metsälain kokonaisuudistus on käynnissä. Uudistettu laki on lähetetty laajalle lausuntokierrokselle helmikuussa 2013. Metsälain tärkeimpänä tavoitteena on turvata metsien taloudellinen tuotto ja säilyttää niiden biologinen monimuotoisuus. Uudistettu metsälaki pohjaa metsien käsittelyn menetelmien monipuolistamista pohtineen työryhmän loppuraporttiin. Työryhmän tärkein linjaus oli, että koska metsätalous on elinkeinotoimintaa, tulee metsänomistukseen ja metsäyrittäjyyteen liittyvää yhteiskunnan metsänkäsittelyn säätelyä vapauttaa. (MTK 2013a.)

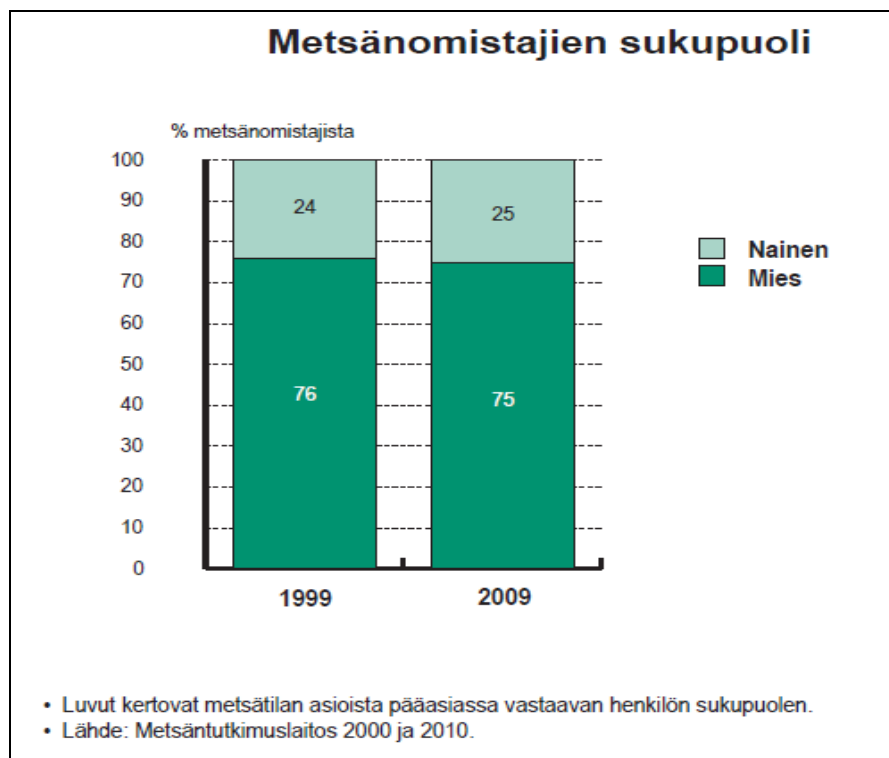
Uudistettava laki sallii monipuolisempia tapoja metsien käsittelylle ja lisää metsänomistajan valinnanvapautta metsien hoidossa ja käytössä. Tämä tarkoittaa myös metsänomistajan vastuun lisääntymistä. (Metsäteollisuuden tietopalvelu 2012.) Lain näkyvimpiä muutoksia ovat metsänuudistamisen läpimitta- ja ikärajojen poistuminen sekä jatkuvan kasvatuksen salliminen. Jatkuvalla kasvatuksella tarkoitetaan eri-ikäisrakenteista metsänkasvatusta, jossa metsä pidetään koko ajan peitteellisenä. Avohakkuita ei siis suoriteta. (Utriainen 2010, 3.)

Metsälainsäädännön uudistamisen tavoitteen lähtökohtana tulee MTK:n mielestä olla metsänomistajien oman päätöksenteon kunnioittaminen. Lisäksi lain tulisi kannustaa liiketaloudellisesti kannattavaan puuntuotantoon ja muiden metsän tarjoamien hyödykkeiden tuottamiseen. Metsänomistajalta vaaditaan siis omien tavoitteidensa tunnistamista ja taloudellista osaamista. Metsänomistaja tarvitsee myös päätöksentekonsa tueksi aiempaa enemmän tietoa eri metsänkäsittelyvaihtoehtojen hyödyistä ja riskeistä. MTK:n mielestä metsänomistajille suunnattuja neuvontapalveluita tuleekin monipuolistaa. (MTK 2013a.)

2.3 Naisten rooli metsänomistuksessa

Tämän tutkimuksen kohdealueen metsänhoitoyhdistykset kuuluvat Pohjois-Suomen metsänomistajien liiton alaisuuteen. Naisten osuus metsänomistajista on liiton alueella sama kuin koko Suomessa, eli noin joka neljäs metsänomistaja on nainen (Metsäkeskus 2012a). Metsäntutkimuslaitoksen arvion mukaan naisia on kuitenkin omistajina vielä paljon enemmän kuin tilastot kertovat, sillä kyselyissä omistajaksi merkitään usein aviomies, vaikka metsäolisikin vaimon (Karppinen - Hänninen – Ripatti 2002, 4-5). Alla olevassa kuviossa 1 on kuvattu metsänomistajien sukupuolijakaumaa vuosina 1999 ja 2009. Kuten kuviosta näkee, on naismetsänomistajien määrä kasvanut yhdellä prosentilla kymmenen vuoden aikana.

Kuvio 1. Metsänomistajien sukupuolijakauma vuosina 1999 ja 2009 (Forest.fi 2008).

Harvat naismetsänomistajat ovat maatalousyrittäjiä, mutta sitäkin useammat eläkeläisiä. Naisten joukossa on miesmetsänomistajiin verrattuna muutenkin enemmän työelämän ulkopuolella olevia, kuten kotirouvia, opiskelijoita tai työttömiä. (Karppinen ym. 2002, 4-5.) Naisten kasvava osuus johtuu suurimaksi osaksi metsänomistajakunnan vanhenemisesta ja naisten pidemmästä

eliniästä. Monissa tapauksissa nainen omistaa metsää yhdessä puolisonsa kanssa ja puolison kuollessa nainen jää huolehtimaan yksin metsätilasta. (Forest 2012.)

Viime vuosien aikana metsänomistajakunnan naisistuminen on selvästi noteerattu eri metsäalan organisaatioissa. Toimiin naisten metsällisen tiedon lisäämiseksi on ryhdytty. MTK perusti vuonna 2003 Metsänomistajanaisten jaoston, jonka keskeisimpiä tehtäviä on pyrkiä lisäämään metsänomistajanaisten tiedon ja kokemusten vaihtoa sekä rohkaista naisia aktiiviseen metsänomistajuuteen (MTK 2013b). Metsänhoitoyhdistysten naisille järjestämistä koulutuksista kerroin jo edellisessä luvussa, mutta myös muut metsäalan organisaatiot ovat olleet aktiivisia asian suhteen.

Etujoukoissa naismetsänomistajien aktivoinnissa on ollut Metsäkeskus, joka on järjestänyt parin viime vuoden aikana metsäaiheisia koulutuspäiviä naisille ympäri Suomea (Metsäkeskus 2013a). Viimeisin Metsäkeskuksen huomionosoitus naismetsänomistajien suuntaan on ollut vuosina 2013–2014 toteutettava EU:n tukema Naismetsänomistajien koulutushanke Etelä- ja Keskipohjanmaalla (Metsäkeskus 2013b). Kuuden vuoden ajan on myös valittu vuoden naismetsänomistaja. Valinnan takana ovat olleet UPM Metsä, Nordea ja metsäkeskukset. (UPM 2011.)

Suomessa naisilla ja miehillä on historiallisesti, kulttuurisesti sekä yhteiskunnallisesti erilaiset lähtökohdat ja asema metsänomistajina. Vaikka sekä tytöillä että pojilla on jo pitkään ollut yhtäläiset perimisoikeudet maaomaisuuteen, on metsätilan siirtyminen isältä pojalle säilynyt vahvana kulttuurisena mallina, jota edelleen pääsääntöisesti noudatetaan. (Silvasti 2001, 179.) Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen alueella naisten metsänomistajuutta on tutkittu kansainvälisesti hyvin vähän - Suomessa ei vielä juuri lainkaan (Lidestav 1998, 66–73; Banerjee - Bell 2007, 3-19).

Brandthin ja Haugenin mukaan (2000a, 343–355) sukupuoli on maaseudun poliittisissa rakenteissa usein näkymätön. Heidän mukaansa tämän seurauksena sukupuoleen liittyviä roolioletuksia pidetään monissa maaseudun

asiayhteyksissä itsestään selvytenä. Maa- ja metsätalous liitetäänkin usein maskuliinisuuteen. Brandth ja Haugen (2000b, 427–442) kuvaavat naismet-sänomistajia ”hiljaisina omistajina”, koska he ovat olleet näkymättömiä useimmilla metsätalouden alueilla.

Vainio ja Paloniemi toteavat Sukupuoli- ja luontokäsitykset suomalaisen met-sänomistajuuden osana -tutkimuksessaan (2009, 9), että naisille metsäalalla tarjottu sivustakatsojan asema on kulttuurisesti tärkeä ilmiö, vaikka sitä ei yleensä huomioida metsänomistuskulttuurin maskuliinisuuden vuoksi. Vaini-on ja Paloniemen mukaan naismet-sänomistajien näkymättömyyttä ja hiljai-suutta on kuitenkin hyvin haastavaa tutkia. Yleensäkin sukupuoli nostetaan erittäin harvoin tutkimuskohteeksi metsänomistajatutkimuksissa. Tämä johtuu Vainion ja Paloniemen mielestä todennäköisesti siitä, että naisten näkymät-tömyys on helppo jättää huomiotta. Heidän mukaansa sukupuolen tutkimatta jättäminen voi kuitenkin johtaa empiiriseen harhaan suomalaisen metsän-omistajakulttuurin sukupuolineutraaliudesta.

Samanlaiseen empiiriseen harhaan on johtanut esimerkiksi naistutkimuksen kiinnostus tutkia luontoa suojelevia naisia. Yleinen käsitys on ollut, että tyypil-linen luonnonsuojelija on nainen. Vainion ja Paloniemen tutkimusaineisto ei kuitenkaan tukenut tätä käsitystä. Heidän tekemissään metsänomistajahaas-tatteluissa kaikki luonnonsuojelijoiksi asemoituneet metsänomistajat olivat miehiä. Vainion ja Paloniemen mielestä tämä löydös heijastelee metsänomis-tajuudessa vallitsevaa maskuliinisuuden kulttuuria, jossa tyypillinen metsän omistaja ja aktiivinen metsässä toimija on mies. Sen vuoksi miesten on naisia helpompi asettua myös luonnonsuojelijan asemaan. (Vainio - Paloniemi 2009, 11.)

Vaikka ekofeministisen filosofian mukaan naisen on helpompi omaksua luonnon hoivaajan positio kuin miehen, metsänomistajakulttuurin maskuliinisuus sulkee naiset kuitenkin pois myös luonnonsuojelijan positioista. Syy, miksi ekofeministiset teoriat olettavat naisten olevan miehiä aktiivisempia luonnonsuojelijoita, voi johtua teorioiden urbaaneista lähtökohdista. (Vainio - Paloniemi 2009, 11.)

Osuuskunta Metsäliiton hallituksen jäsen ja metsänomistaja Saini Jääskeläinen kertoo Maatilan Pellervo lehden numerossa 6/2003, että hänen mielestään naisten vähäinen kiinnostus metsäasioihin tai edes oman metsänsä hoitoon, johtuu perinteisestä työnjaosta suomalaisilla maataloilla. Miehet hallitsivat metsää, naiset kotia ja karjaa. Jääskeläinen sanoo, että naisille tulisi järjestää runsaasti metsäalan oppia, jotta heidän omistamansa miljoonat metsähehtaarit tulisivat kunnolla hoidetuiksi ja hyödyttäisivät haltijaansa. Hänen mukaansa naiset myös ehkä suhtautuvat miehiä tunnepitoisemmin metsään ja puihin, sekä arvostavat enemmän luonnon monimuotoisuutta. Jääskeläinen pitää naisten miehiä tunteikkaampaa suhtautumista metsään arvokkaana asia tulevaisuuden kannalta, sillä ympäristöarvot tulevat hänen mielestään korostumaan metsäteollisuuden markkinoilla ja puun alkuperällä tulee olemaan entistä suurempi merkitys. (Pakarinen 2003.)

Helsingissä kokoontuvan valtakunnallisen MTK:n metsänomistajanaisten jaoston verkostot ovat muodostumassa pikkuhiljaa jo myös maakuntiin. MTK:n projektisihteeri Tuija Rantalainen sekä metsänomistajanaisten jaoston puheenjohtaja Pirjo Luotola toivovat, että verkostojen naiset toisivat vahvasti oman persoonansa esille ja saisivat sitä kautta muutkin innostumaan toiminnasta. Naisverkoston tavoitteena on lisätä naisten kiinnostusta metsäalan luottamustehtäviin ja antaa käytännönläheistä tietoa metsänomistuksesta, puukaupasta ja metsänhoidosta. Luotolan mukaan haaveena on luoda valtakunnallisesti kattava naismetsänomistajien verkosto. Hän kuitenkin toteaa jaoston pyrkivän siihen tilanteeseen, että naismetsänomistajien edustuksen alkaessa näkyä metsänomistajaorganisaatioiden luottamuspaikoissa, ei erillistä naisorganisaatiota enää tarvittaisi. (Nettitelkku 2007.)

Rantalaisenkin mielestä tunteet ovat naisilla vahvasti mukana metsään liittyvässä toiminnassa ja päätöksen teossa. Hänen mukaansa naiset ovat kuitenkin myös taloudellisia ja se näkyy metsänhoidossa. Taloudellinen turvallisuus ja virkistysarvo korostuvatkin naisten metsäalalle asettamissa tavoitteissa miehiä useammin. (Nettitelkku 2007.) Vuonna 2003 Pieksämäellä järjestetyillä naismetsänomistajille suunnatuilla metsäpäivillä entisen Itä-

Suomen läänin maaherra Pirjo Ala-Kapee sanoi avajaispuheessaan seuraavasti:

"Naisten ajattelu ja toimintatavat voivat johtaa muutoksiin metsätaloudessa. On mahdollista, että ympäristöasiat ja luonnonsuojelu vaikuttavat naisten ratkaisuihin. Metsien hyödyntäminen ei kuitenkaan ole ristiriidassa suojelun kanssa. Luonnon kunnioittaminen ei sulje pois metsävarojen hoitoa ja käyttöä, vaan tukee kestävää kehitystä." (Pakarinen 2003.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys määrää, minkälainen aineisto kannattaa kerätä ja minkälaisella menetelmällä se tulisi analysoida. Tutkimusmenetelmän tulisi siis olla sopusoinnussa teoreettisen viitekehysten kanssa. Laadulliselle tutkimukselle on kuitenkin luonteenomaista, että aluksi valittu näkökulma voi muuttua aineiston analysoinnin myötä. Tutkijan tuleekin pyrkiä keräämään aineisto, joka tekee mahdollisimman monenlaiset tarkastelut mahdollisiksi, niin että näkökulmaa voidaan vaihtaa tarpeen vaatiessa. Kun tutkitaan miten ihmiset hahmottavat ja jäsentävät erilaisia asioita, tulee aineistona olla tekstiä, jossa he puhuvat omin sanoin, eivätkä valitse tutkijan jäsentämistä vastausvaihtoehdoista. (Alasuutari 1999, 83 - 84.)

Laadullisessa tutkimuksessa on monta eri tapaa kerätä tutkimusaineistoa. Kun halutaan välittää ihmisen kokemuksia puheen muodossa, kerätään tutkimusaineisto haastatteluina. Laadullisen tutkimuksen haastattelumuotoja ovat lomakehaastattelu, avoin haastattelu ja teemahaastattelu. (Vilka 2005, 100 – 101.) Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 41) mukaan ”haastattelua tekevän tutkijan tehtävänä on välittää kuvaa haastateltavan ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista ja tunteista”. Sopiva haastattelutyyppi valitaan luonnollisesti tutkimusongelman mukaan, koska erityyppiset haastattelut tavoittavat erityyppistä tietoa (Vilka 2005, 100 – 101).

Valitsin tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun, joka sijoittuu tyyliltään avoimen haastattelun ja lomakehaastattelun väliin. Haastattelu ei etene yksityiskohtaisten valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta, vaan väljemmin, kohdentuen tiettyihin ennalta valittuihin teemoihin (Saaranen-Kauppinen - Puusniikka 2006). Teemahaastattelu eroaakin avoimesta haastattelusta siten, että siinä aihepiiriin perehtymisen pohjalta valitut teemat ovat kaikille haastateltaville samoja, mutta niissä voidaan liikkua joustavasti (Hirsjärvi - Hurme 2001, 47–48). Teemahaastattelussa tavoitteena on antaa tilaa ihmisten vapaalle puheelle ja tulkinnoille, vaikka ennalta päätetyt teemat pyritään

keskustelemaan läpi kaikkien haastateltavien kanssa (Saaranen-Kauppinen - Puusniekka 2006).

Teemahaastattelu on sopiva haastattelumuoto muun muassa silloin, kun halutaan tietoa vähemmän tunnetuista ilmiöistä ja asioista (Saaranen-Kauppinen - Puusniekka 2006). Tämä on yksi tärkeimmistä syistä, jonka vuoksi valitsin teemahaastattelun tutkimusvälineekseni. Naisen asemaa metsänomistajana ei ole aiemmin juuri tutkittu, joten tutkimusta suunnitellessa oli hyvin vaikeaa ennustaa millaisia lopulliset tulokset tulisivat mahdollisesti olemaan. Jos olisin lähtenyt tutkimaan aihetta esimerkiksi kyselytutkimuksen kautta, olisi monta teemahaastatteluista esiin noussutta asiaa voinut jäädä käsittelemättä. Naismetsänomistajien tulkintoja ja mielipiteitä olisivat silloin rajoittaneet tarkka kysymysrunko ja valmiiksi jäsennellyt vastaukset.

Teemahaastattelun haasteena on kuitenkin huolellinen ja riittävä perehtyminen käsiteltävään aihepiiriin sekä haastateltavien tilanteen tunteminen, jotta haastattelut voidaan kohdentaa juuri tiettyihin teemoihin (Saaranen-Kauppinen - Puusniekka 2006). Vaikka itselläni oli takana jo liki neljä vuotta metsäalan opintoja, niin pystyäkseeni muotoilemaan oikeanlaiset teemat haastatteluille jouduin kartuttamaan tietojani laajemmin yksityismetsänomistajuudesta ja metsänhoitoyhdistyskentästä. Kattavan pohjatiedon hankkiminen oli tärkeää myös sen vuoksi, että halusin olla varautunut haastateltavien osalta tuleviin mahdollisiin kysymyksiin ja tarkennuspyyntöihin. Teemojen lisäksi myös haastateltavien valintaan tuli suhtautua harkinnalla. Tutkimuksesta saadaan eniten irti kun tutkittavaksi valitaan sellaisia ihmisiä, joilta arvellaan parhaiten saatavan aineistoa kiinnostuksen kohteena olevista asioista (Saaranen-Kauppinen - Puusniekka 2006).

3.2 Teemahaastatteluiden suunnittelu ja toteutus

3.2.1 Haastateltavien valintaperusteet

Suunnitellessani tutkimusta ajatuksena oli, että haastateltavat olisivat jo lähökohdiltaan mahdollisimman erilaisia, jotta monen tyyppiset naismetsänomistajat tulisivat edustetuksi tutkimuksessa. Samalla halusin varmistaa, että haastatteluaineistosta tulisi mahdollisimman monipuolinen ja tarttumapintaa

tulosten tulkinnalle olisi paljon. Tavoitteenani oli saada tutkimukseen mukaan ainakin muutaman eläkkeellä olevan naismetsänomistaja, metsänsä perinöksi saaneita henkilöitä ja vastaavasti itse metsänsä ostaneita, sekä yksi tai kaksi etämetsänomistajaa. Sallan kunnan alueelta tulevat haastateltavat tunsin entuudestaan, joten tiesin heidän edustavan osaa haluamistani metsänomistajatyypeistä. Loput haastateltavat yritin kartoittaa paikallisten metsänhoitoyhdistysten kautta. Päätin saada mukaan vähintään yhdeksän Itä-Lapissa ja Kuusamossa asuvaa naismetsänomistajaa ja heidän lisäksi vielä muutama etämetsänomistajan, joita haastattelisin puhelimitse.

Sallan metsänhoitoyhdistystä lukuun ottamatta muiden kohdealueen kuntien yhdistykset lähettivät jokainen minulle noin kymmenen naismetsänomistajan yhteystiedot. Halusin näin monet yhteystiedot siltä varalta, että saisin kieltäviä vastauksia tutkimukseen osallistumisesta, ja jotta minulla olisi valinnan varaa haastateltavien suhteen. Jo yhteystietoja kysyessäni, pyysin yhdistyksiä valitsemaan ehdokkaiksi mahdollisimman erityyppisiä henkilöitä. Saamistani yhteystiedoissa näkyi kuitenkin vain henkilön nimi, asuinpaikka ja puhelinnumero. Muutama etämetsänomistaja oli siis helppo poimia joukosta, mutta muuten jouduin valitsemaan haastateltavat aika lailla satunnaisesti.

Yhdistysten lähettämien yhteystietojen avulla valitsin kuusi tutkimusalueella asuvaa naismetsänomistajaa ja yhden etämetsänomistajan. Heidän lisäksi olin valinnut jo aiemmin kaksi sallalasta haastateltavaa. Näin menetellen haastateltavien määrä ei vielä ollut riittävä. Tämä ei suinkaan johtunut siitä, että ihmiset olisivat kieltäytyneet haastattelusta, vaan koska suurin osa yhdistysten ehdottamista henkilöistä asui muulla paikkakunnalla tai omisti liian vähän metsää.

En pitänyt perusteltuna ottaa alle kymmenen hehtaaria metsämaata omistavia naismetsänomistajia mukaan tutkimukseen, koska he eivät todennäköisesti ajattele metsänomistajuutta siinä mittakaavassa kuin tutkimuksen kannalta olisi oleellista. Poimin siis itse vielä yhden paikallisen metsänomistajan sekä yhden etämetsänomistajan Metsänomistajien liitolta saamistani paikkakuntakohtaisista tilaluetteloista, joissa näkyvät tilanomistajan nimi/nimet,

asuinpaikka ja tilakoko. Käytin tilaluetteloita myös selvittäessäni yhdistysten lähettämien ehdokkaiden asuinpaikkoja ja metsätilojen kokoja.

3.2.2 Teema-alueet

Haastatteluihin valitsemani teemat muotoutuivat pääosin tutkimusongelmani pohjalta. Millaisista lähtökohdista naismetsänomistajat tulevat, miten he suhtautuvat metsänomistajuuteen sekä mitä mieltä he ovat metsäalan palveluista ja naisten asemasta metsänomistajina. Näiden kysymysten pohjalta hahmottelin kuusi haastattelu teemaa.

Ensimmäisessä teemassa pyrin selvittämään metsänomistajan taustatietoja: ammattiasema, keski-ikä, tilakoko, miten tila on tullut omistukseen sekä millainen on haastateltavan tietämys metsäalasta. Lisäksi pyysin haastateltavaa kuvaamaan omin sanoin itseään metsänomistajana. Kaikki nämä tiedot rakensivat eräänlaista kehystä ja pohjaa koko haastattelulle.

Haastattelun toinen teema käsitteli metsänomistuksen tavoitteita ja arvoja. Tätä teemaa läpi käydessä haastateltavat kertoivat, millaisia tavoitteita heillä on metsiensä suhteen sekä miten he ovat pyrkineet toteuttamaan näitä tavoitteita. Lisäksi pyysin heitä miettimään, mitkä ovat heille tärkeitä metsällisiä arvoja. Erityisesti minua kiinnosti kuulla olisivatko haastateltavat valmiita joustamaan taloudellisesta hyödystä muunlaisten arvojen vuoksi. Tiedustelin myös millaisia tulevaisuuden visioita haastateltavilla on metsätilansa suhteen. Haluaisivatko he tilan pysyvän perheen tai suvun omistuksessa vai onko suunnitelmissa kenties myydä tila tulevaisuudessa.

Haastatteluiden seuraava teema liittyi metsätilan hoitoon ja käyttöön. Tässä osiossa pyrin tarkemmin selvittämään millä tasolla on haastateltavan tietämys omasta metsätilastaan. Onko hänellä selkeä kuva tilan kehitysluokkajakaumasta sekä tulevista hakkuista ja hoitotoimenpiteistä, vai ovatko nämä asiat vain suuria kysymysmerkkejä. Lisäksi yleensä tämän teeman kohdalla tuli puheeksi tilan metsäsuunnitelma – jos sellainen oli olemassa. Selvitin mistä suunnitelma oli hankittu ja oliko metsänomistaja saanut vaikuttaa

suunnitelma sisältöön. Otin selvää myös tekeekö haastateltava itse metsätöitä tilallaan vai ovatko kaikki toimenpiteet ulkoistettuja.

Neljännessä teemassa käsittelin metsäpalveluasioita. Tavoitteena oli selvittää millainen kuva haastateltavalla on nykyisistä metsäpalveluista ja mitä palveluita hän on kenties itse käyttänyt. Jos haastateltavalla oli kokemusta metsäpalveluiden käytöstä, esimerkiksi neuvonta- tai suunnittelupalveluista, yritin selvittää miten hän on kokenut kyseiset palvelutilanteet ja miltä organisaatiolta palveluita on hankittu. Lisäksi tässä teemassa pyrin painottamaan kehitysideoita, jos niitä ei muiden teemojen kohdalla ollut vielä noussut esille. Kysyin haastateltavalta minkälaisissa metsällisissä asioissa hän kokee itse tarvitsevansa apua ja millaisia palveluita hän toivoisi olevan tarjolla.

Metsänhoitoyhdistys- ja metsälain muutokset sijoitin omaksi teemakseen. Tämä oli hyvä ratkaisu, sillä ne eivät juuri muiden teemojen kohdalla tulleet esille. Päätaavoitteena tässä teemassa oli selvittää, millaisia ajatuksia laeissa tapahtuvat muutokset herättivät haastateltavissa. Pidin hyvin todennäköisenä, että suurin osa haastateltavista ei ollut edes tietoinen lakimuutoksista, joten olin varautunut selvittämään uudistusten sisällöt heille. Ennen kaikkea metsänhoitoyhdistysten kannalta oli kiinnostavaa kuulla, vaikuttaako metsänhoitomaksun poistuminen metsänomistajien jäsenyyteen yhdistyksissä. Metsälain muuttumisen osalta halusin selvittää, vaikuttavatko muutokset jotenkin haastateltavien metsänkäsittelykäytäntöihin.

Viimeinen, mutta mielestäni yksi tärkeimmistä teemoista, oli naisnäkökulma-tema. Tämä teema keskittyi juuri naisen asemaan metsänomistajana. Totta kai muissa teemoissa aihetta jo paljon sivuttiinkin ja oikeastaan kaikki vastauksethan tulivat naisnäkökulmasta. Halusin silti aiheelle vielä oman osionsa, jossa todella syvennyimme aiheeseen ja haastateltava sai pohtia naisnäkökulmaa laajemminkin kuin vain itsensä osalta.

Annoin haastateltavien siis kertoa vapaasti miten he kokevat nimenomaan naisena asemansa metsänomistajana. Onko metsäala heistä yhä miehinen ja maskuliininen, vai tuntevatko he kuuluvansa tasavertaisina jäseninä met-

sänomistajien joukkoon. Kysyin myös, millaisia palveluita tai koulutuksia he toivoisivat juuri naisille järjestettävän ja mitä nämä palvelut tai koulutukset voisivat pitää sisällään. Selvitin myös olivatko haastateltavat itse ikinä osallistuneet naisille tarkoitettuihin koulutuksiin ja mitä mieltä he niistä olivat. Lisäksi tiedustelin heidän mielipidettään naismetsänomistajien järjestäytymisestä.

3.2.3 Haastatteluiden toteutus

Soitin valituille haastateltaville kysyen heidän suostumustaan tutkimukseen ja myönteisessä tapauksessa sovin haastattelun ajankohdan. Muutamaa kieltävää vastausta lukuun ottamatta kaikki tavoittamani naismetsänomistajat suostuivat hyvillä mielen haastatteluun. Muutaman henkilön kohdalla havaitsin, että he eivät mielestään tienneet tarpeeksi metsäasioita ollakseen hyödyksi tutkimukselleni. Selitettyäni kuitenkin tarkemmin tutkimukseni tavoitteita nämäkin henkilöt suostuivat haastatteluun.

Toteutin haastattelut 27.2–14.3.2013 välisenä aikana. Tarkoitukseni oli alusta lähtien tehdä haastattelut kasvotusten, lukuun ottamatta etämetsänomistajien haastatteluita, jotka tein puhelimitse. Nauhoitin kaikki kasvokkain tehdyt haastattelut. Näin minun ei tarvinnut huolehtia muistiinpanojen teosta ja pystyin keskittymään haastateltavaan. Nauhoitteiden avulla pystyin myös helposti sisällyttämään tutkimukseen suoria lainauksia haastateltavilta. Puhelinhaastatteluissa kirjoitin vastaukset suoraan tietokoneelle.

Sovin haastattelujen ajankohdat niin, että voin yhtenä päivänä tehdä kaikki haastattelut samalta alueelta. Haastateltavat olivat hyvin joustavia omien aikataulujensa suhteen, eikä niin sanottua ”turhaa” ajoa tullut yhtään, vaan pystyin hoitamaan haastattelut logistisesti järkevästi. Pitkien välimatkojen vuoksi ehdin tehdä yhden päivän aikana korkeintaan kolme haastattelua.

Kolme haastattelua päivässä oli ihan sopiva määrä, sillä haastatteluiden tekemiseen meni yllättävän paljon aikaa ja ne olivat myös henkisesti väsyttäviä. Rennon ja vapautuneen ilmapiirin aikaan saaminen haastattelutilanteessa oli välillä haastavaa. Mielestäni onnistuin kuitenkin saamaan hyvän keskustelu-

yhteyden jokaiseen haastateltavaan ja ainakin itselleni jäi kaikista haastatteluista myönteinen mielikuva.

Koska teemahaastattelu oli minulle ennen tutkimuksen aloittamista menetelmänä vieras - eikä minulla ollut juuri kokemusta muistakaan haastatteluista, oli haastatteluiden tekeminen minulle myös oppimisprosessi. Pysin litteroimaan haastattelunauhasta aina sitä mukaa kun tein haastatteluista, joten pystyin kuuntelemaan itsenäni nauhalta ulkopuolisen silmin ja miettimään, miten haastattelun olisi voinut hoitaa vielä paremmin. Ensimmäisistä haastatteluista huomasin heti, että puhuin itse jonkin verran liikaa, enkä aina muistanut pysyä neutraalina. Alkuun uppouduin keskusteluun ja unohdin, että tarkoituksena ei ollut tuoda esille omia mielipiteitä, vaan keskittyä selvittämään mitä haastateltava ajattelee. Otin kuitenkin nopeasti opikseni antaen haastateltaville enemmän tilaa ja ohjaten itse puheen aina vain tiettyyn aihepiiriin.

3.3 Naismetsänomistajien kokonaismäärän selvittäminen

Jo alkuun kävi ilmi, että yhdistykset eivät merkitse asiakasrekistereihinsä sukupuolta ollenkaan. Heillä on vain aavistus siitä, montako naismetsänomistajaa heidän toimialueellaan on. Näin ollen oli mahdotonta tehdä rekistereistä sellaista hakua, josta olisi käynyt ilmi naismetsänomistajien määrä. Ainoaksi vaihtoehdoksi jäi hyvin työläs ja aikaa vievä tapa: erotella naismetsänomistajat manuaalisesti nimen perusteella.

Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että sain Pohjois-Suomen Metsänomistajien liitolta jokaisen kohdekunnan metsänhoitoyhdistyksen tilaluettelon, jossa olivat aakkosjärjestyksessä kaikki yhdistyksen asiakkaat. Luettelossa näkyi metsänomistajan nimi, asuinpaikka ja metsätilan koko. Näistä tilaluetteloista kopioin tietokoneella kaikkien niiden naisten tiedot, jotka omistivat metsää joko yksin tai puolisonsa/muun mieshenkilön kanssa. Jaottelin yksin metsää omistavat ja yhteisomistukseen kuuluvat naiset omiksi luokikseen. Jos kaksi tai useampi naista omisti metsää yhdessä, laskin heidät yksin metsää omistavien naisten joukkoon. En ottanut laskentaan mukaan kuolinpesiä eikä kiinteistö-, maatalous- tai metsäyhtymiä, koska niiden osakkaiden sukupuol-

lisuhteet eivät selvinneet tilaluetteloista. Lopulliset tiedot syötin Exceliin, jossa laskin molemmille luokille kokonaismäärät ja keskimääräiset tilakoot.

3.4 Aineiston analysointi

Haastatteluaineiston analysointi alkoi jo haastattelutilanteessa. Koska tein kaikki haastattelut itse, pystyin haastattelujen aikana tekemään havaintoja eri ilmiöistä ja ottamaan havaitsemiani asioita esille myös muiden haastateltavien kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa on vähän standardoituja analyysitekniikoita. Ei myöskään ole yhtä oikeaa tai yhtä ehdottomasti muita parempaa analyysitapaa. Teemahaastatteluiden tulokset analysoidaan yleensä teemoittain ja näin toimin itsekin tässä tutkimuksessa. Teemahaastattelulle tyypilliseen tapaan aineistoa tuli erittäin runsaasti, joten pelkästään sen jäsentely ja epäolennaisen pois karsiminen oli hyvin aikaa vievää. (Hirsjärvi - Hurme 2001, 136–137.)

Suoritin aineiston puhtaaksikirjoittamisen eli litteroinnin valikoiden, poimien haastateltavien puheista vain tutkimuksen kannalta oleelliset osat. Koin tämän tavan kaikkein tehokkaimmaksi, koska haastatteluaineistoa kertyi keskimäärin yli tunti haastateltavaa kohden ja mukana oli paljon tutkimuksen kannalta epäolennaista materiaalia. En kuitenkaan lähtenyt karsimaan materiaalia vielä tässä vaiheessa kovin rankalla kädellä, sillä minun täytyi ensin muodostaa itselleni selvä kokonaiskuva aineistosta.

Vaikka tulokset pyritään analysoimaan alkuperäisten teemojen mukaan saattaa monesti käydä niin, että tutkijan ennakkoon asettamat teemat eivät välttämättä ole samoja kuin teemat, jotka aineistoa analysoimalla osoittautuvat olennaisesti aineiston sisältöä ja tutkimusaihetta jäsentäviksi (Saaranen-Kauppinen - Puusniekka 2006). Tässäkin tutkimuksessa etukäteen valitsemani teemat muuttuivat hiukan alkaessani jäsentelemään haastatteluaineistoa. Omina teemoina pysyivät edelleen:

- haastateltavien taustatiedot
- kokemukset metsäalan palveluista
- metsänhoitoyhdistys- ja metsälain muutokset

- naisnäkökulma metsänomistajuudessa

Haastateltavien lähtökohdat -teemassa käsitelty kysymys: ”Millainen metsänomistaja minä olen”, poiki niin hyviä ja laajoja vastauksia, että tein siitä aivan oman teemansa: itsensä määrittely metsänomistajana. Sisällytin tähän teemaan myös tavoitteet ja arvot metsänomistukselle -teeman, koska puhuttaessa siitä millainen metsänomistaja kukin on, tulevat tavoitteet ja arvot väistämättä myös esille. Saman teemaan sisällytin vielä alkuperäisen metsätilan hoito ja käyttö -teeman, sillä se jäi liian suppeaksi ollakseen oma teemansa ja toisaalta tilan hoito ja käyttö liittyy läheisesti itsensä määrittelyyn metsänomistajana.

Kun teemoitus oli uudelleen jäsenneilty, jatkoin aineiston tiivistämistä. Jäljelle jääneestä aineistosta etsin yhtäläisyyksiä ja samankaltaisuuksia, joiden pohjalta voisin tehdä päätelmiä. Pääasiassa esittelen tutkimustuloksissa yhtäläisyyksiä vastaajien kesken, mutta tuon esille myös sellaisia yksittäisiä mielipiteitä ja kokemuksia, jotka ovat oleellisia tutkimusongelmani kannalta.

4 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

4.1 Naismetsänomistajat Itä-Lapissa ja Kuusamossa

Itä-Lapissa ja Kuusamossa on yhteensä 1546 metsätilansa yksin omistavaa naista ja 972 metsätilan yhteisomistuksessa miehen/miesten kanssa omistavaa naista. Tämä on noin 24 prosenttia kaikista Itä-Lapin ja Kuusamon metsänomistajista. Pitää kuitenkin muistaa, että en ole laskuissani huomionnut kuolinpesiä ja kiinteistö-, maatalous- tai metsäyhtymiä, joissa kaikissa on myös paljon naisia osakkaina. Naismetsänomistajien todellinen määrä on siis vielä tässä esittämiäni lukuja suurempi. Alla olevassa taulukossa 1 on kuvattu metsänhoitoyhdistyskohtaisesti naismetsänomistajien osuudet.

Taulukko 1. Naisten osuus metsänomistajista

MHY	Yksin metsätilan omistavia naisia	Yhteisomistuksessa olevia	Naismetsänomistajia yhteensä
Kuusamo	15 %	9 %	24 %
Salla	13 %	9 %	22 %
Kemijärvi	15 %	8 %	23 %
Posio	14 %	16 %	30 %
Pelkosenniemi-Savukoski	16 %	4 %	20 %

Selvitin myös naistenmetsänomistajien metsäomaisuuden kokonaismäärän ja laskin tilakokojen keskiarvot sekä yksin metsätilansa omistavien että yhteisomistuksessa olevien naisten osalta. Alla oleva taulukko 2 kuvaa tilannetta metsätilansa yksin omistavien naisten osalta.

Taulukko 2. Yksin metsää omistavien naisten määrät ja keskimääräiset tilakoot

MHY	Yksin metsätilansa omistavia naisia	Metsämaata (ha)	Keskimäärin ha/naismetsänomistaja
Kuusamo	663	18 589	28
Salla	232	12 700	55
Kemijärvi	266	10 825	41
Posio	208	7845	38
Pelkosenniemi-Savukoski	177	9235	52
Yhteensä	1546	59 194	38

Kuten taulukosta 2 voi nähdä, yksin metsätilansa omistavien naisten keskimääräinen tilakoko on Itä-Lapin ja Kuusamon alueella noin 38 hehtaaria. Suurimpia metsätiloja naiset omistavat Sallan ja Pelkosenniemi-Savukosken yhdistysten alueella.

Yhteisomistuksessa metsää omistavien naisten tilakoot olivat hieman suurempia kuin yksin metsätilansa omistavien naisten. Suurimmat tilakoot löytyivät jälleen Sallasta. Kuusamossa puolestaan olivat pienimmät keskimääräiset tilakoot molemmissa omistusmuodoissa. Alla oleva taulukko 3 kuvaa yhteisomistuksessa olevien naisten ja heidän metsäomaisuutensa määrää.

Taulukko 3. Yhteisomistuksessa olevien naisten määrät ja keskimääräiset tilakoot

MHY	Yhteisomistuksessa olevia	Metsämaata (ha)	Keskimäärin ha/naismetsänomistaja
Kuusamo	390	20867	54
Salla	173	20553	119
Kemijärvi	136	9202	68
Posio	231	17134	74
Pelkosenniemi-Savukoski	42	3337	79
Yhteensä	972	71093	73

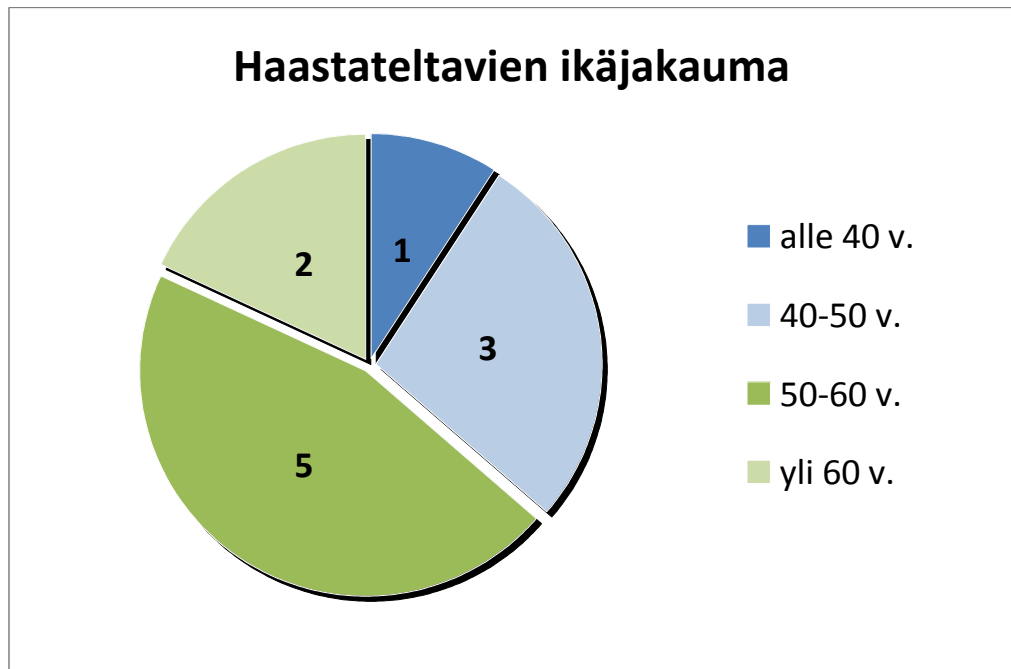
Kummassakin omistusmuodossa naisten keskimääräiset tilakoot ovat kuitenkin yli yleisen keskiarvon, sillä metsänomistajien keskimääräinen tilakoko on Suomessa noin 35 hehtaaria (Hänninen – Karppinen - Leppänen 2010, 42). Yhteensä naismetsänomistajat omistavat noin 16 prosenttia kaikesta Itä-Lapin ja Kuusamon alueen yksityismetsämaasta. Tämä tarkoittaa 130 287 hehtaaria metsämaata.

4.2 Haastateltavien naismetsänomistajien taustatiedot

Sain tutkimukseen mukaan edustukset kaikista niistä metsänomistajatyypeistä, joista halusinkin. Haastattelin yhteensä 11 naismetsänomistajaa, joista kolme oli etämetsänomistajia. Etämetsänomistajat omistivat metsää Posiolla, Kuusamossa sekä Pelkosenniemellä, mutta asuivat itse muilla paikkakunnilla. Haastattelin keskimäärin kahta naismetsänomistajaa jokaisen metsänhoitoyhdistyksen alueelta.

Haastateltavien ikäjakauman suhteen tavoitteet täyttyivät, sillä nuorin haastateltu oli alle 40-vuotias ja vanhin puolestaan yli 80-vuotias. Haastateltavien keski-ikä sijoittui 50 ja 60 vuoden välille eli lähelle koko metsänomistajakunnan keski-ikää, joka on noin 60 vuotta. Alla olevassa kuviossa 2 on kuvattu haastateltavien ikäjakauma.

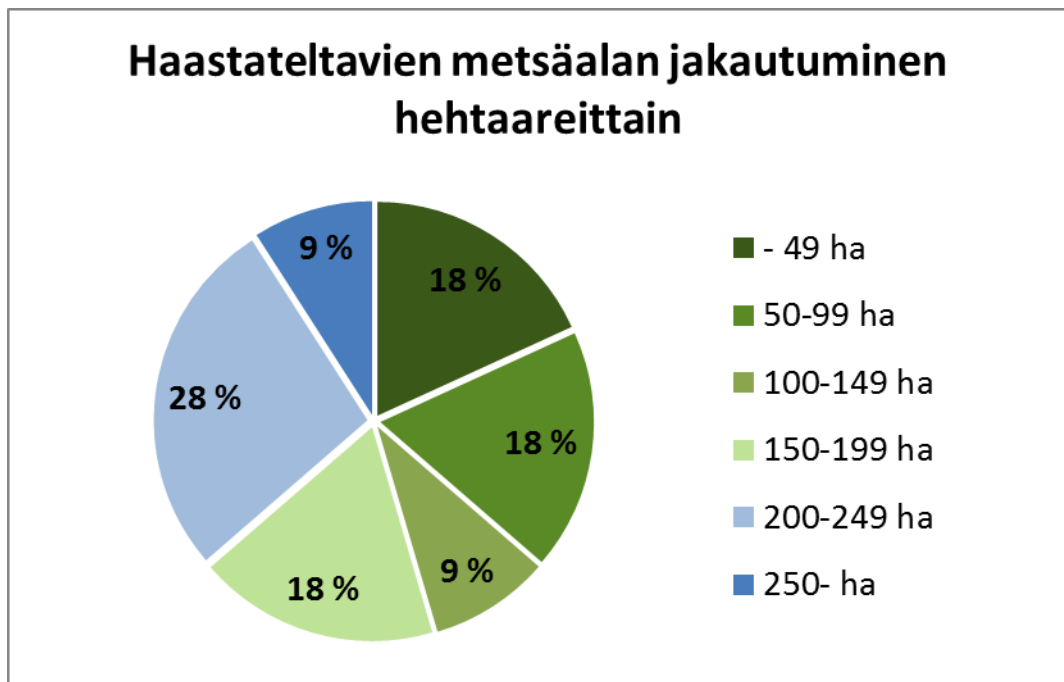
Kuvio 2. Haastateltavien ikäjakauma

Suurin osa haastateltavista oli omistanut metsätilansa jo pidemmän aikaa. Keskimäärin tila oli ollut omistuksessa noin kymmenen vuotta. Tuorein metsänomistaja oli perinyt tilansa vasta noin vuosi sitten, kun taas pisimpään metsänomistajana ollut haastateltava oli ehtinyt omistaa metsää jo 20 vuotta. Suurin osa haastateltavista oli saanut tilansa perintönä, yleensä vanhemmiltaan. Kolme oli saanut tilansa ennakkoperintönä. Itse metsätilansa ostaneista kolmesta haastateltavasta vain yksi oli ostanut tilan perheen tai suvun ulkopuoliselta henkilöltä.

Metsätilojen haltuun saaminen poikkesi hieman yleisistä keskiarvoista. Haastateltavista naismetsänomistajista noin 30 prosenttia oli ostanut tilansa, mutta kaikista Suomen yksityismetsänomistajista puolestaan tilansa on ostanut

noin 56 prosenttia. Metsätilansa perinnön kautta saaneita henkilöitä oli siis haastateltavien naismetsänomistajien joukossa keskiarvoa enemmän. (Hänninen – Karppinen - Leppänen 2010, 38.)

Haastateltavien metsätilojen koot vaihtelivat kymmenen ja 300 hehtaarin välillä, keskimääräisen tilakoon ollessa noin 160 hehtaaria. Tämä on huomattavasti suurempi kuin naismetsänomistajien keskimääräinen tilakoko alueella. Pienen otannan ei toisaalta voi olettaakaan antavan todellista kuvaa tilakokojakaumasta. Alla oleva kuvio 3 näyttää eri tilakokoluokkien jakautumisen haastateltavien kesken.

Kuvio 3. Haastateltavien metsäalan jakautuminen hehtaareittain

Suurimmalle osalle haastateltavista metsänomistus oli ollut suhteellisen vieras asia silloin, kun he metsänomistajaksi olivat tavalla tai toisella päätyneet. Jotkut olivat olleet lapsena vanhempiensa mukana metsätöissä, mutta lähes kaikki kertoivat kuitenkin joutuneensa perehtymään tarkemmin metsänomistajuuteen vasta sitten, kun heistä tuli metsänomistajia. Harvalla haastateltavalla oli ollut ennakkoon selvä käsitys metsänomistajuuden merkityksestä. Erään haastateltavan elämään puolestaan metsänomistus ei kuulemma ollut vaikuttanut mitenkään. Hän oli perinyt metsät vanhemmiltaan ja mieheltään,

eikä ollut ikinä suorittanut metsissään mitään toimenpiteitä tai hankkinut metsäsuunnitelmaa. Vastaavasti kaikille muille haastateltaville ensimmäinen askel metsänomistajaksi tullessa oli ollut metsäsuunnitelman hankinta. Metsänomistajaksi tulemista kuvailtiin muun muassa näin:

”Silloin kun sain metsän, niin ihmettelin, että mitä tässä tapahtuu ja mitä pitää tehdä. Ei muuta kuin yhdistykseen kysymään ja tehtiin inventaario. Käveltiin metät läpi ja keskusteltiin.”

”Metsänomistajuus oli sillä lailla tuttua, että lapsuuden viettänyt tällä kotitilalla ja tilan töissä elämänpiiri ja tapa tulleet tutuiksi. Syvempi perehtyminen, mitä metsänomistajuus on, siihen on pitänyt perehtyä juurta jaksan tilan oston jälkeen.”

”Itteki olen tavallaan tullut metsänomistajaksi sillä lailla puolivahingossa, että ostettiin tila ja talo, niin metsät tuli mukana.”

”Metsänomistus oli isän kautta tuttu asia ja tiesin suunnilleen mistä kysymys.”

4.3 Itsensä määrittely metsänomistajana

4.3.1 Tietämys metsäalasta

Suurin osa haastateltavista kertoi seuraavansa tai ainakin pyrkivänsä seuraamaan metsäalan lehtiä ja muita julkaisuja aktiivisesti. Lähes kaikille tuli jonkinlainen metsälehti kotiin. Vain neljä naismetsänomistajaa totesi seuraavansa metsäasioita lehdistä tai muista tietolähteistä hyvin vähän tai ei lainkaan. Lähes kaikki haastateltavat olivat kuitenkin sitä mieltä, että paljon olisi vielä tietoa kartutettavana metsäasioiden suhteen. Yksi haastateltava tosin poikkesi joukosta, sillä hän ei ollut ollenkaan kiinnostunut metsäasioita, eikä korkean ikänsä vuoksi edes kokenut tarpeelliseksi ottaa asioita selvää.

”Enhän minä ole tukkeutunu. Mistäpä sitä tietää niistä asioista.”

Yli puolet haastateltavista uskoi olevansa tässä vaiheessa jo suhteellisen hyvin perillä metsänomistukseen liittyvistä seikoista. Tietoa oli saatu aikoinaan vanhemmilta ja myöhemmin aviopuolisolta ja sukulaisilta. Suurin osa tietämyksestä oli kuitenkin itse oma-aloitteisesti hankittua. Metsäalasta laajalti kiinnostuneet ja innovatiivisimmat haastateltavat olivat myös niitä, jotka ar-

vioivat metsäalan tietämyksensä hyväksi. Mutta vaikka omaa tietotasoa metsäasioista pidettiin hyvänä, niin metsämarkkinoita ja puunhintoja ei kuitenkaan seurattu aktiivisesti. Vain kolme haastateltavaa kertoi seuraavansa niitä. Näyttää siis siltä, että metsää hakataan, kun se on metsänhoidollisesti järkevää, mutta puun hinnalla ei ole suurta merkitystä. Alla otteita niiden haastateltavien puheista, joilla oli mielestään hyvä metsällisen tietotaito.

”Pienestä pitäen ollut semmonen metsäneläjä, tiennyt missä on mitäkin puuta ja niin edelleen. Enemmänkin voisi löytyä tietoa, mutta en ihan keltanokka ole metsäasioissa.”

”Itse olen ottanut oma-aloitteisesti selvää asioista. Pistin tuulemaan ja metsäsuunnitelma ensimmäiseksi. Tiedän suurin piirtein monenko vuoden päästä pitää reagoida johonki suuntaan. Teki mitä tahansa työtä, niin jos ei sitä päivittäin, kuukausittain mielessä pyörittele, niin ymmärrys jää hataraksi.”

”Apua on ollut myös siitä, että on kykyä ja tietoa ja taitoa kysyä ja hakea sitä tietoa. Paljon olen kysellyt ja tosi paljon saanut hyviä neuvoja, ja ihan aina olen saanut apua, kun olen tarvinnut.”

”Osaan minä sen verran, että käyn mettässä ja katon monenko metrin päässä alkaa puut olemaan. Tiedän puutavaralajit ja seuraan puun hintoja.”

Vastakohtana näille aktiivisille tiedonhankkijoille olivat ne haastateltavat, jotka arvioivat metsäalan tietämyksensä vielä heikon puoleiseksi. Nämä kyseiset naismetsänomistajat halusivat kyllä olla paremmin perillä metsäasioista, mutta ajanpuute tai muut syyt olivat olleet tähän saakka esteenä. Aktiivisten tiedonhankkijoiden ja hieman passiivisimpien haastateltavien väliin jäivät sitten ne naismetsänomistajat, jotka tiesivät kyllä suurin piirtein, mitä pitää tehdä ja milloin, mutta heillä ei ollut sen suurempaa henkilökohtaista kiinnostusta metsäalaa kohtaan. Tietoa hankittiin lähinnä silloin, kun jokin asia omalla tilalla tuli ajankohtaiseksi.

4.3.2 Tavoitteet ja arvot metsänomistukselle

Haastateltavilla naismetsänomistajilla oli hyvin laaja kirjo erilaisia tavoitteita ja arvoja metsänomistukselleen. Yhdistäväksi tekijäksi melkein kaikkien haastateltavien välillä nousi kuitenkin pyrkimys monitavoitteiseen metsänomistuk-

seen. Nekin haastateltavat, jotka asettivat metsän taloudellisen tuoton ensisijaiseksi tavoitteekseen, pitivät silti myös luonto- ja virkistysarvoja tärkeinä. Vastaavasti erityisesti luonto- ja virkistysarvoja korostavat haastateltavat totesivat, että metsä on heille aina myös taloudellinen turva. Joukosta tosin poikkesi jälleen haastateltava, joka ei ollut ikinä tehnyt mitään toimenpiteitä tilallaan. Hän ei kokenut tarvitsevänsä tilan tuottamia taloudellisia tuloja tai muita arvoja. Hänen ainoa tavoitteensa oli siirtää tila lapsilleen jonain päivänä.

Taloudelliset - sekä luonto- ja virkistysarvot tukivat toisiaan useimpien haastateltavien naismetsänomistajien metsänhoidossa ja käytössä. Joidenkin mielestä hoidetussa eli tuottavassa metsässä virkistysarvot täyttyvät parhaiten. Toiset taas tarkastelivat asiaa siltä kantilta, että taloudellista tuottoa ei tarvitse lähteä metsästä tarkoituksellisesti hakemaan, vaan se tulee metsänhoidon ohella. Kaikki haastateltavat myös kokivat maisema-arvot ainakin jollakin asteella tärkeiksi ja moni oli ne huomionutkin hakkuissa ja hoitotöissä.

”Tavoitteena pyrkiä pitämään metsät hyvässä kunnossa kasvun osalta, mahdollisimman monipuolisina. Kuitenkin niin, että se on mulle semmonen resurssi, että se on semmonen talouden turvakin tässä tilanteessa.”

”Tärkein tavoite on metsästä saatava tuotto pitkällä aika tähtäimellä. Toinen tavoite, että metsä on miellyttävä paikka olla ja viihtyisyys, eli vähän virkistysarvot. Koen tärkeänä sen, että luontoa ei saa särkeä siinä, kun tehdään metsänhoitotöitä ja muita.”

”Painottuu ehkä talouspuolelle enemmän, mutta hoitotöitä tehdään senki vuoksi että olis komiamman näkönenki.”

”Kaikki arvot tärkeitä. Marjastus paikkoja, taloudellinen turva kuitenkin. Metsää sillai pitää kunnossa, että se kasvaa ja voi hyvin. Luontoa suojelemalla samalla. Kokonaisvaltaisesti otetaan luonto huomioon hakkuissa ynnä muissa.”

”Tietenki se on semmonen turvatekijä, tässäkin tapauksessa, kun minä yksin omistan tämän metsätilan, niin jos maailman tuulet sattuisi kovin pahasti ravistelemaan, niin en koskaan jää tyhjän päälle, kun minulla on se metsä.”

Suurin osa haastateltavista naismetsänomistajista oli valmis joustamaan taloudellisista tuotoista muiden arvojen vuoksi. Moni oli sitä jo omassa metsässä tehnytkin. Esimerkkinä mainittakoon lintujen pesäpuiden säästämiset, vapaaehtoiset suojelualueet sekä leveämmät suojavyöhykkeet vesistöjen reunoilla, kuin lain mukaan olisi tarpeen. Eräällä haastateltavalla oli tilallaan jopa riistakosteikko. Vain yksi haastateltava oli sitä mieltä, ettei edistäisi muita arvoja taloudellisen hyödyn kustannuksella ja yksi haastateltava puolestaan ei osannut sanoa mielipidettään asiasta.

Monet kuitenkin painottivat vastauksissaan, että taloudellisista voitoista joustaminen on aina täysin tapauskohtaista ja sen hetkisestä tilanteesta riippuvaa. Haastateltavat toivoivat, että konkreettisia vaihtoehtoja tällaiseen monitavoitteiseen metsän hoitoon ja käyttöön tuotaisiin enemmän ilmi metsäammattilaisten puolelta. Paljon tuskasteltiin sitä, että kaikesta piti aina itse ottaa selvää.

”Kyllä olisin valmis joustamaan taloudellisista hyödyistä muitten arvojen eteen. Voi olla, että minä olen onnekaassa asemassa, kun pystyn tällaista miettimään. Voi olla, että joku muukin haluaisi miettiä, mutta ei ole mahdollisuutta.”

”Voisin kuvitella olevani valmis joustamaan taloudellisista arvoista muiden arvojen eteen. Esimerkiksi silloin, kun oli todella hyvä puunhinta, niin en hakkauttanut niin paljon kuin olisin voinut vanhaa metsää. Että sitä jäi sinne.”

”Olen siis valmis tinkimään tuotoista metsän ja luonnon hyvinvoinnin vuoksi, ja maiseman ja riistan ja kaiken. Minun metsänomistuksessa riistalla on arvo”

”En usko, että luopuisin taloudellisesta hyödystä suojelun vuoksi. En ole sillä lailla semmonen, että jättäisin ne hongat sinne, olen ne kyllä kaatanut täällä.”

Haastateltavien joukosta erottui muutama henkilö, joille metsien monikäyttö ja luonnonarvot olivat selvästi lähellä sydäntä muita haastateltavia enemmän. He suhtautuivat metsänomistukseen vahvasti tunteella ja kertoivat saavansa metsästä paljon voimaa henkisellä tasolla. Toisella heistä oli eräs alue tilallaan vapaaehtoisessa suojelussa ja hän oli muutenkin suunnitellut siirtyvänsä ekologisempiin metsänkäsittelymenetelmiin. Toinen luontoon hyvin läheisesti

suhtautuva naismetsänomistaja puolestaan kertoi tehneensä suunnitelmia ja jopa laskemia luonto- ja virkistysarvojen edistämiseksi omalla tilallaan. Hän piti metsän virkistysarvoja korvaamattomana ja hänen haaveenaan oli olla mukana metsäresurssin kysynnän kehittämisessä politiikan ja metsänhoitoyhdistystyön kautta. Molemmat henkilöt näkivät kuitenkin myös puuntuotannon tärkeänä osana metsänomistajuutta, eli aivan kokonaan metsää ei pyhitetty luonto- ja virkistysarvoille.

”Se on semmonen sielun temppeli ja henkisen hyvinvoinnin lähde.”

”Paljon kertoo, että kun on pitänyt tehdä päätehakkuita, niin minä käyn kertomassa niille puille, että minä nyt teen tällä tavalla. Mutta minä lupaan, että täällä kasvaa sitten metsä.”

”Minulle se metsä on esteettinen arvo, tunnearvo, semmonen mentaalitason. Metsä antaa paljon, nimenomaan semmonen vanha metsä.”

Haastateltavien naismetsänomistajien tavoitteista löytyivät myös äärilaitojen edustajat. Yksi haastateltava asetti pelkän virkistyskäytön metsätilansa tärkeimmäksi tavoitteeksi. Hänen metsätilansa ei tosin ollut kuin reilun kymmenen hehtaarin kokoinen ja hänen kesämökkinsä sijaitsi tilalla. Vastaavasti kaksi naismetsänomistajaa asetti metsästä saatavan taloudellisen hyödyn selkeästi muita tavoitteita tärkeämmäksi. Toinen heistä kertoi kuitenkin ajattelevansa myös jonkin verran maisema-arvojakin, sillä hän ei suorittaisi isoja avohakkuita teitten varsilla. Toinen puolestaan totesi, ettei ole edes tullut ajatelleeksi monitavoitteisuutta metsänsä hoidossa ja käytössä.

”Kyllä minullekin on joku sanonu, että miksi sinä avohakkasit jonku alueen. Siinä mielessä mietin kyllä maisemaakin, että en tien vierestä hakkaisi isoa aluetta avohakkuuna.”

”Ei ole tullut mietittyä monitavoitteisuutta, taloudellinen tavoite tärkein.”

Suurin osa haastateltavasti pyrki toteuttamaan metsänomistuksessaan tasapainoisesti sekä talous- että virkistys- ja luontopuolta. Pohjoissuomalaisille luonteenomaisesti marjoja, sieniä sekä riistaa pidettiin tärkeänä, mutta metsä

nähtiin myös turvallisena ja vakavaraisena sijoituskohteena, jonka arvo säilyy tulevaisuudessakin. Monien naismetsänomistajien tavoitteista nousi esille myös jatkuvuuden turvaaminen. Haastateltavat toivoivat, että heidän lapsensakin saisivat aikanaan tuloja metsästä ja pääsisivät nauttimaan sen luontoarvoista. Metsää haluttiin hoitaa kauaskantoisesti, kaikki sen arvot huomioiden.

4.3.3 Metsätilan hoito ja käyttö

Suurimmalla osalla haastateltavista naismetsänomistajista oli selkeä tai vähintäänkin jonkinlainen kuva metsätilansa rakenteesta. Kohtalaisen hyvin tiedettiin myös millaisia hakkuu- ja hoitotoimenpiteitä tilalle on tiedossa tulevaisuudessa. Monet liikkuivat paljon metsissään marjassa ja sienessä, sekä jotkut peräti vain tarkastelemassa metsiensä kasvun tilaa. Muutamat puolestaan luottivat tiedoissaan hyvin pitkälti metsäsuunnitelmaansa, eivätkä juuri kulkeneet metsissään.

Noin puolet haastateltavista oli tehnyt jotain metsänhoitotöitä tilallaan itse. Yleisin itse toteutettu työ oli taimien istuttamista, mutta myös taimikonhoitoa oli tehty jonkin verran perheen voimin. Lisäksi monet kertoivat hankkivansa polttopuunsa omalta tilaltaan. Hakkuiden ja metsänhoitotöiden suunnittelussa noudatettiin hyvin pitkälle metsäsuunnitelman ehdottamia ajankohtia. Yhdistyksen asiantuntijapalveluita käytettiin myös päätöksenteon tukena metsäsuunnitelman lisäksi.

”Jos minä oon miettiny jotaki aluetta, että sille pitäisi tehdä vaikka harvennus, niin yleensä olen yhistykseseen ottanut yhteyttä ja ollaan yhdessä käyty maastossa kättelemassa. Sitä kautta on homma sitten lähtenyt liikkeelle.”

Hakkuiden toteutuksessa ylivoimaisesti eniten käytetty toimija oli paikallinen metsänhoitoyhdistys. Osa puolestaan toimi suoraan paikallisten korjuuyrittäjien kanssa. Puiden myynti hoidettiin joko yhdistysten kautta valtakirjakaupalla, tai suoraan sahoille ja metsäyhtiöille. Itse hoidetuissa puukaupoissa viisi seitsemästä haastateltavasta kertoi suorittaneensa kauppaneuvottelut itse. Loppujen kohdalla aviomies oli hoitanut neuvottelut. Eräs haastateltava kuvaili suhdettaan puukauppojen osalta yhdistyksen toimihenkilöön seuraavasti:

”Nyt se on oppinu jo minun kanssa tämä, oli niin inttäjä alussa, että parhaimmat tarjoukset pitää mulle välittää. Kovasti minä tinkaen kyllä, enkä aina myy heille, kun ei hinta ole niin hyvä.”

Puukauppansa itse hoitaneilla naismetsänomistajilla oli niistä pääosin hyviä kokemuksia, mutta muutamia huonosti sujuneitakin tapauksia tuli esille.

4.4 Metsäpalvelut

4.4.1 Suhde palvelun tarjoajaan

Metsänhoitoyhdistys oli selvästi eniten käytetty palveluntarjoaja haastateltavien naismetsänomistajien keskuudessa. Jonkin verran käytettiin myös Metsäkeskuksen palveluita, etenkin metsäsuunnitelmien hankinnassa. Yksi syy yhdistysten ylivoimaan voi johtua siitä, että tutkimuksen kohdekunnat ovat kaikki suhteellisen pieniä paikkakuntia. Metsänhoitoyhdistysten ja Metsäkeskuksen lisäksi muita palveluntarjoajia ei juuri ole. Metsänhoitoyhdistys koettiin myös luotettavaksi ja puhtaasti metsänomistajan etuja ajavaksi organisaatioksi.

”Jotenkin luotan metsänhoitoyhdistykseen enemmän organisaationa. On tarjottu puunmyynti firmoista samoja palveluita, mutta minä en luota niihin. Yhdistykset eivät tavoittele taloudellista etua, se voi olla tärkeä syy.”

”Tällä hetkellä metsänhoitoyhdistys on ainoa puhtaasti puolueeton, joka on metsänomistajan asialla. Sen tavoitteena on, että hoidetaan näitä metsiä ja ajetaan metsänomistajan etuja. Semmoselta sen tiedon pitäisi tulla. Sen tietää aina jos tieto tulee yhtiöltä, se on kaikkea muuta kuin puolueeton.”

Havaintojeni mukaan kaikki yhdistysten luotettavuutta ja puolueettomuutta korostaneet haastateltavat olivat jollakin tasolla mukana paikallisen metsänhoitoyhdistyksen toiminnassa. On luonnollista, että heillä on myönteinen asenne yhdistysten toimintaan, mutta myös monet yhdistystoimintaan osallistumattomatkin haastateltavat kehuivat yhdistysten palveluita ja tunsivat muodostaneensa hyvän suhteen paikalliseen yhdistykseen. Monilla oli myös aina se tietty henkilö, kenen kanssa he yhdistyksessä asioivat. Näin ollen henkilö-

kemioilla on varmasti ollut suuri merkitys hyvän asiakassuhteen muodostamisessa.

”Minun näkemyksiä on kunnioitettu ja neuvojan kanssa on juteltu niin ilot kuin surut ja hyvin pelannut. Tietää minun ajatukset metsäasioista ja suhde on luottamuksellinen.”

”Yhdistyksen porukkaa helppo lähestyä ja ottaa yhteyttä.”

Toisaalta vahvasti henkilökemioihin painottuvalla toiminnalla voi olla kääntöpuolensakin. Jos kemiat eivät satu toimihenkilön ja metsänomistajan kanssa kohtaamaan, voi suhde yhdistykseen jäädä etäiseksi ja pahimmassa tapauksessa palveluita lähdetään hakemaan jostain muualta. Metsänhoitoyhdistyksen olisikin tärkeää yrittää huomioida ja pitää suhteita yllä mahdollisimman laajaan metsänomistaja joukkoon, sen sijaan, että huomio kiinnitetään vain kaikkein aktiivisimpiin metsänomistajiin. Eräs etämetsänomistaja sanoi suoraan, että olisi mukavaa jos yhdistys ottaisi joskus yhteyttä häneen. Nyt tilanne oli se, että hän hoitaa aina yhteydenoton tarvittaessa.

”Poissa silmistä, poissa sydämestä.”

Eräs haastateltava miettikin, että onko voinut tapahtua niin sanottu 80/20 ilmiö eli jokainen neuvoja tuntee kiinnostuneimmat ja ”nohevimmat” (omatoimisimmat) metsänomistajat alueeltaan ja toimii vain heidän kanssaan, muiden metsänomistajien jäädessä paitsioon.

”Jos ei ole bisnestä, niin sitten ei oteta yhteyttä ja yhteistyö rapautuu.”

Hänen mielestään pitäisi olla jonkinlainen henkilökohtainen hetki, tuokio, kutsu tai mikä tahansa, joka tarjoaisi yhteistyölle hyvän pohjan. Ei niin, että keran vuodessa maksetaan metsänhoitomaksu ja mietitään, mistä hyvästä sitä edes maksaa. Haastateltavan mielestä metsänhoitoyhdistysten pitäisi tietää kenen metsänomistajan kanssa ei ole oltu yhteydessä ja asettaa toimihenkilöille tavoitteet näiden ”nukkuvien” asiakkaiden tavoittamiselle. Passiivisten metsänomistajien aktivoiminen olikin haastateltavan mielestä jo oma pul-

mansa, mutta liikkeelle pitäisi lähteä siitä, että selvitetään keitä nämä nukkuvat asiakkaat ovat.

”Segmentointi. Täytyy tietää minkä ikäistä: miehiä, naisia, etämetsänomistaja. Täytyy miettiä, että mitä nää naiset tarvii, mitä etämetsänomistajat ja mitä miehet tarvii. Ja ei miehetkään ole mikään homogeeninen ryhmä. Mitä paremmin me tunnetaan ne, sitä paremmin pystytään laittamaan palvelut ja ne ovat jatkossakin yhdistysten asiakkaana. Yhdistyksillä on nyt pikkusen takamatkaa.”

Metsänhoitomaksun poistuessa mikään ei käytännössä enää tulevaisuudessa sido metsänomistajaa juuri metsänhoitoyhdistykseen, joten asiakkaista kilpaillessa hyvä ja luottamuksellinen asiakassuhde on kaiken avain.

”Jos tällaista suhdetta ei ole, sitä äkkiä harhautuu mihin tahansa puulaakiin, joka pystyy tarjoamaan sen henkilökohtaisen tatsin siihen ja on kiinnostunut.”

”Mitä minä itse tiiän naismetsänomistajia, niin ne ei kyllä paljoa tiiä. Eikö ne sitten ole yhteyksissä yhistyksen. Eikö sieltä yhteiseltä sitten laiteta mitään kutsua mihinkään tai oteta yhteyttä.”

Metsäyhtiöihin palveluiden tarjoajana suhtauduttiin haastateltavien keskuudessa hieman epäluuloisesti. Toisaalta kilpailua pidettiin hyvänä asiana metsänomistajan kannalta, mutta liian laaja palveluntarjontakenttä nähtiin myös vaaranpaikkana etenkin kokemattomille metsänomistajille. Erään haastateltavan mielestä naismetsänomistajien tulisi suhtautua hieman epäluuloisesti kaikkiin metsäalan toimijoihin ja pitää huoli siitä, että oma tietämys alasta on riittävä.

”Metsänomistajan pitää itse olla hereillä ja ymmärtää, että puhuessaan yhtiöitten kanssa puhuu voittoa tavoittelevien toimijoiden kanssa. Vaihtoehtoja on monia, kyllä se aikamoisessa viidakossa on. Varsinkin, jos yhtäkkiä joku kaupunkilainen alkaa omistamaan ja miettii, että mitä tälleen tehdään, niin se voi äkkiä tehdä tietämättömyyttään semmosen ratkaisun, että häviää kymmeniätuhansia euroja.”

”Piirit on pienet, niin varsinkin naismetsänomistajalla pitää olla terve paranoia. Olisi tietenkin hyvä jos tukena olisi joku kokenut sukulainen. Pitää tietää itse kuitenkin vähän enemmän, siis että joku käsitys olla mistä puhutaan, oli kyseessä sitten metsänhoi-

toyhdistys tai puunostaja. Loppuun saakka en luota keneenkään. Esimerkiksi istutustöissä jälki ei ole niin hyvää kun omistajalla itsellä.”

5.4.2 Kokemuksia metsäpalveluista

Suurimmalla osalla haastateltavista kokemukset metsäpalveluista olivat hyviä.

Metsänhoitoyhdistyksen palveluita oli käytetty:

- metsänistutukseen
- hakkuu- ja hoitotöiden toteutukseen
- puunkauppatarjousten hankintaa ja kilpailuttamiseen
- metsätilan arviointiin
- koulutukseen ja neuvontaan

Noin puolet haastateltavista oli hankkinut metsäsuunnitelmansa paikalliselta metsänhoitoyhdistykseltä. Loput olivat ostaneet suunnitelmansa Metsäkeskukselta. Suunnittelupalveluiden lisäksi metsäkeskukselta oli tilattu neuvontapalveluita sekä taimituhojen arviointipalveluita. Sekä metsänhoitoyhdistyksen että metsäkeskuksen palveluiden laatuun oli oltu suurimmalta osin tyytyväisiä mutta muutamia poikkeuksiakin löytyi.

Muutamit naismetsänomistajat olivat sitä mieltä, että vaikka metsänhoitoyhdistys tarjoaakin hyvää palvelua, on itse tehdyn työn laatu aina parempi. Istutustöiden laadusta eräs haastateltava oli joutunut tekemään yhdistykselle reklamaation, joka oli otettu hyvin vastaan ja jälki korjattu.

”Tilanne korjattiin, mutta tympäsee siinä mielessä, että se syö luottamusta siihen työn jälkeen. Muutoin ollut pääsääntöisesti myönteiset kokemukset yhdistyksen palveluista ja aion ehdottomasti käyttää niitä jatkossakin.”

Erään toisen haastateltavan kohdalla tilanne oli ollut vakavampi. Hän oli niin pettynyt yhdistyksen tuottamaan työn jälkeen, että ei aikonut enää tulevaisuudessa käyttää yhdistyksen palveluita. Tämä haastateltava oli etämetsänomistaja, joten hän oli päässyt itse paikan päälle tarkistamaan työn jäljen vasta kun oli jo liian myöhäistä. Palautetta tapahtuneesta hän ei ollut yhdis-

tykselle antanut, mutta kertoi tekevänsä sen ehkä ensi kesänä vieraillessaan kyseisellä paikkakunnalla.

Yhdistyksen kannalta tämä on joka tapauksessa liian myöhäistä sillä asiakas on jo menetetty. Haastateltava kuitenkin kertoi yhdistyksen palvelun olleen muuten ystävällistä ja toimihenkilöiden mukavia. Pettymys sattuneen tapauksen johdosta oli vain ollut niin suuri, että sitä ei voinut sivuuttaa. Tässäkin tapauksessa tiiviimpi yhteydenpito metsänomistajaan olisi voinut pelastaa tilanteen yhdistyksen kannalta.

Metsäsuunnitelmia markkinoidessaan sekä metsänhoitoyhdistykset että metsäkeskus mainostavat tarjoavansa yksilöllistä, metsänomistajien tavoitteisiin pohjautuvaa suunnittelupalvelua. Näin ei kuitenkaan haastateltavien kokemusten perusteella ollut todellisuudessa käynyt. Kukaan naismetsänomistaja ei muistanut, että metsäsuunnitelman tehnyt suunnittelija olisi kysynyt asiakkaansa tavoitteita metsäntilan suhteen.

Yksi haastateltava tosin kertoi hänen metsäsuunnitelmansa laatineen suunnittelijan olleen niin hyvin perillä hänen ajatusmaailmastaan, että hän oli sitä kautta luottanut suunnitelman vastaavan tavoitteitaan. Suunnittelija oli myös käynyt valmiin suunnitelman läpi asiakkaansa kanssa ja muistuttanut, että suunnitelma on vain ehdotus ja lopullinen päätösvalta on aina metsänomistajalla itsellään.

Muiden haastateltavien metsäsuunnitelmat oli tehty puhtaasti puunkasvatuksellisten tavoitteiden pohjalta. Tämä on todellakin ristiriidassa sen seikan kanssa, että liki kaikki haastateltavat naismetsänomistajat halusivat edistää metsätilallaan monitavoitteista metsänkäyttöä. Suunnitelman tekovaiheessa vain yksi haastateltavista oli ollut itse suunnittelijan mukana maastossa. Hänkin kuvaili kokemusta seuraavasti.

”Keskuksen mies lähti kanssani katsomaan metsiä ja käytännössä juoksin hänen perässään. Kuljin matkassa, mutta en vielä siihen aikaan tajunnut mistään mitään, kun käsitteet oli hukassa. Eikä älynnyt siis kaikesta sanoa.”

Yleisintä oli siis ollut, että suunnitelma saatiin valmiina pakettina käteen, eikä sitä käyty sen kummemmin läpi suunnittelijan kanssa. Erään haastateltavan mukaan metsänomistajan tavoitteista ei yleisestikään käyty keskusteluja siihen aikaan, kun hän oli suunnitelmansa hankkinut. Kaikki suunnitelmat tehtiin täysin puuntuotannon näkökulmasta. Monen haastateltavan suunnitelma oli kuitenkin tehty viimeisen kymmenen vuoden aikana, jolloin metsänomistajien omat tavoitteet on kyllä jo alettu huomioida suunnittelussa. Haastateltujen viimeisin suunnitelman päivitys oli tapahtunut vasta reilu vuosi sitten.

”Ei kysytty tavoitteita, valmis mappi ja lasku kiitos. Vähimmillään, jälkikäteen mietittynä olisi, että suunnittelija ja omistaja yhdessä kattois ja keskustelis asioista. Vähäsen niistä antais pohjaa. Itsekin olin suht uusi metsänomistaja, niin ei ollut mitään käryä asioista. Suunnittelijan pitäisi tehdä pohjatyö, minkälainen metsänomistaja on kyseessä.”

”En itse hirveästi vaikuttanut suunnitelman sisältöön, suunnittelija teki aika itsenäisesti. Ei kuitenkaan kysytty, mitä haluaisin suunnitelmaltani.”

Kaiken kaikkiaan suunnitelmia pidettiin kuitenkin hyvinä ohjenuorina metsien hoidossa ja käytössä. Melkein kaikki haastateltavat joiden suunnitelma oli lähivuosina vanhentumassa, aikoivat teettää uuden suunnitelman. Moni aikoi tällä kertaa osallistua aktiivisemmin tekoprosessiin. Osa puolestaan oli sitä mieltä, että vaikka suunnitelma on hyödyllinen, ei sitä kuitenkaan tarvitse jatkuvasti. Siksi muutama haastateltava aikoi lykätä suunnitelman päivitystä pari vuotta. Sähköinen suunnitelma koettiin hyväksi uudistukseksi ja monet aikoivat siirtyä siihen viimeistään uuden suunnitelman ollessa ajankohtainen. Luonto- ja virkistysarvoja metsissään painottavilla naismetsänomistajilla oli omia toiveitaan metsäsuunnitelmien sisällön kehityksen suhteen.

”Nyt kannattaisi suhtautua metsäomaisuuteen metsäsuunnitelmassakin niin, että päivitetään tiedoiksi minkä tyyppisiä suoalueita, lähteitä, marja-alueet, kaikki tämän tyyppiset. Ajassa liikkuvat virtaukset pitäisi tajuta ja sen pääoman kaikki resurssit ja potentiaalit määritellä, kartoittaa ja hinnoittaa. Tai ainakin kartoittaa ja luokitella ja tallentaa niihin suunnitelmiin. Niillä voitaisiin sitten nostaa se pääoman arvoa markkinoilla.”

Melkein kaikki haastateltavat olivat kuulleet Metsään.fi palvelusta, mutta kukaan ei ollut vielä ehtinyt tutustua palvelun sisältöön tarkemmin. Suurimmalla osalla tämä johtui yksinkertaisesti ajan puutteesta. Uusia metsäsuunnitelmamuotoja ja ylipäättänsä metsävaratietojen vapautumista pidettiin kuitenkin hyvänä asiana.

Monia tosin arvelutti, millaiset Metsään.fi palvelun yksityisyysasetukset tulisivat lopulta olemaan. Heillä tuntui olevan mielikuva, että melkein kuka tahansa voi päästä palvelun kautta käsiksi heidän metsätilojensa tietoihin. Tämä harhaluulo korjaantunee viimeistään silloin, kun metsänomistaja tutustuu palvelun sisältöön tarkemmin. Voisi silti olla aihetta tiedottaa palvelun toimintaperiaatteesta vielä enemmän metsänomistajille, ettei tällaisia vääriä uskomuksia pääse syntymään. Ne voivat nimittäin pahimmillaan johtaa siihen, että palveluun ei vaivauduta koskaan edes tutustumaan.

4.4.3 Toiveita ja kehitysideoita metsäpalveluiden suhteen

Metsäpalveluiden kehittämiseksi haastateltavilla oli monenlaisia ajatuksia. Toivottiin muun muassa lisää käytännön metsätöihin liittyviä koulutuksia. Kun uusia metsänomistajia tulee kaiken aikaa lisää, ei kaikilta löydy lähipiiristä sellaista henkilöä, joka opastaisi metsätöiden pariin. Monet metsänomistajat kuitenkin haluavat mahdollisuuksiensa mukaan tehdä töitä tilallaan. Metsätyöt ovat myös mukava ja hyödyllinen keino uudelle metsänomistajalle tutustua lähemmin tilaansa ja sen metsiin.

Toinen asia josta kaivattiin lisätietoa, oli metsäyrittäjyys. Erään haastateltavan mukaan, koska kaikki eivät ole yrittäjiä luonnostaan, jonkinlaisille metsäyrittäjyyteen liittyville teemapäiville olisi tilausta. Teemapäiviä/iltoja voisi toteuttaa pienelläkin foorumilla, sillä kerran vuodessa järjestettäviin suuriin tapahtumiin on mahdotonta kaikkien päästä mukaan. Yleensä toivottiin, että koulutuksia ja kursseja järjestettäisiin useammin ja mieluiten viikonloppuisin.

”Tähän yrittäjyyteen mulla ei oo semmosta selkeää kuvaa, miten sitä toteuttais. Kauhean vaikea saaha itselle sitä yrittäjän identiteettiä, vaikka onkin metsäyrittäjä. Että siihen haluaisin vahvuutta.”

Eräs haastateltava esitti idean eräänlaisista ”ongelmapäivistä”, joiden sisällöt muodostuisivat osanottajien konkreettisista ja ajankohtaisista metsiinsä liittyvistä pulmatilanteista. Metsänomistajat lähettäisivät kysymyksensä etukäteen tilaisuuden järjestäjille, jotta nämä voisivat miettiä ratkaisua jo etukäteen. Itse tapahtumassa näitä pulmatilanteita käytäisiin yhdessä läpi, erilaisia ratkaisu- vaihtoehtoja pohtien. Näin metsänomistajat saisivat tietoa sekä omasta ongelmastaan, mutta myös kartuttaisivat tietämystään muiden osallistujien tapauksen avulla. Näkisin tärkeänä pitää tällaisten tapahtumien ryhmäkoot riittävän pieninä, jotta kaikkien tapaukset ehdittäisiin käsitellä ja hyvää opetta- vaista keskustelua pääsisi syntymään.

”Kannattaisiko nyt kysyä niiltä naisilta, että mitä asioita ne haluaa tietää. Että ne vois vastata vaikka, että minulla on hirveä koivikko tuolla, enkä käsitä mitä siellä pitää tehdä. Mutta me mennään tuonne mettään ja katotaan relaskoopilla taas, se on sitä yhtä ja samaa Esimerkkien avulla opeteltais. Semmonen naisten metsä- akatemia.”

”Työkaluja metsien monipuoliseen käyttöön. Itse joutunut otta- maan kaikesta selvää ja yksin miettiessä menee helposti tiettyi- hin perinteisiin ratkaisuihin.”

Toiveita tuli myös metsänomistajille suunnattujen pienten tietoiskujen järjes- tämisestä, sillä metsäalalla tapahtuu kaiken aikaa uutta: lait ja suositukset muuttuvat, palvelut sekä metsänkäyttömuodot laajenevat ja uusia innovaati- oita syntyy. Pysyäkseen tästä kaikesta ajan tasalla haastateltavat naismet- sänomistajat kaipasivat lisää tiedotustilaisuuksia, niin ettei metsänomistajan aina itse tarvitsisi lähteä hakemaan tietoa sieltä täältä ja miettimään tiedon luotettavuutta.

Tiedotustilaisuuksien lisäksi monet toivoivat metsänhoitoyhdistysten järjestä- vän metsänomistajille, eritoten naisille, kaikenlaisia aktivointipäiviä, joissa lähinnä vietettäisiin mukavaa aikaa metsällisessä ilmapiirissä. Koulutusta voisi tapahtua jonkin verran retkeilyn tai muun toiminnan ohella, mutta pää- paino olisi metsänomistajien aktivoimisessa ja verkostojen luomisessa sekä yhdistyksen että metsänomistajien välille.

Naisille on toki jo viime vuosien aikana järjestetty erilaisia tapahtumia lähinnä metsänhoitoyhdistysten ja Metsäkeskuksen toimesta. Tapahtumat ovat vain olleet satunnaisia ja kertaluontoisia, joten kaikki halukkaat eivät välttämättä ole päässeet paikalle. Lisäksi tapahtumien markkinointi on ollut suhteellisen vähäistä, joten kaikki naismetsänomistajat eivät ehkä ole olleet edes tietoisia tapahtumista.

Yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi haastateltavat näkivät uusien metsänomistajien palveluiden kehittämisen. He olisivat kaivanneet neuvontaa ja koulutusta eniten silloin, kun he ottivat ensimmäisiä haparoivia askeliaan uusina metsänomistajina. Jonkinlainen uuden metsänomistajan tukipalvelu, ”aloituspaketti”, olisi siis ollut erittäin tarpeellinen. Pakettiin koottaisiin kaikki oleellisin ja tärkein tieto, jota uusi metsänomistaja tarvitsee.

Aloituspaketin voisi toteuttaa esimerkiksi koulutuspäivänä, mutta tärkeänä pidettiin myös jonkinlaista konkreettista, kirjallista tai sähköistä pakettia, johon voisi rauhassa tutustua kotona. Eräs vaihtoehto voisi olla, että kerran puolella vuodessa tai vuodessa koottaisiin yhdistyksen uudet metsänomistajat tapahtumaan, jossa heille tarjottaisiin tärkeimmät tiedot ja kerrottaisiin laaja-alaisesti metsänomistajuuden tuomista eri mahdollisuuksista.

”Olisi ollut tosi hyvä kun joku olisi tullut sanomaan mitä pitää tehdä ja ottaa huomioon. Kaikki yhdessä paketissa sen sijaan, että tietoa tulee sieltä täältä.”

”Kokisin että metsänomistajan aloituspaketti olisi tosi hyvä, kaikki tieto kerralla. Suomessa yleensäkin moni asia, niin sinun pitää itse kaivaa se tieto. Yhistys voisi itse tarjota pakettia uudelle omistajalle.” (Noin vuoden metsänomistajana ollut haastateltava)

”Yhistyksen sisällä on puhuttu siitä, että olisi aivan ehdoton, että olisi tämmöinen yksi aloituspaketti metsänomistajalle. Koko ajan tämä tulee entistä ajankohtaisemmaksi, kun tulee perikuntia ja lapset perii metsää ja tullaan metsänomistajiksi muusta kuin omasta halusta. Että he ymmärtäisivät, mikä on metsän merkitys, mitä odotuksia heille asetetaan, mikä heidän velvollisuus on ja mitä heiltä odotetaan. Netistä löytyy tietty nykypäivänä, mutta ainakin vähintään ohjata niille sivustoille missä se tieto on.”

Monet ottivat myös esille, että naisten lisäksi yhtäläillä kaupunkilaismiehetkin ovat monesti hukassa metsäomaisuutensa kanssa. Niinpä koulutusta pitäisi suunnitella kaikille uusille metsänomistajille. Metsän tuntemus ei ole enää sellaista ”yleistietoa”, kuin se suurten ikäluokkien nuoruudessa on ollut.

”Kun ollaan menty nykypäivään, niin ero nais- ja miesmetsänomistajien välillä tasottuu kaiken aikaa. Kun ei ole enää niitä perinteisiä rooleja, eli 30 mies- ja naismetsänomistaja on aivan samalla viivalla.”

4.5 Mielipiteitä metsänhoitoyhdistys- ja metsälain muutoksiin

Metsänhoitoyhdistyslain uudistumisesta haastateltavien naismetsänomistajien tuntemukset olivat hieman ristiriitaisia. Osa ei ollut kuullutkaan koko uudistuksesta ja ne jotka olivat, eivät tienneet tarkkaan mitä uudistus pitää sisällään. Ainoastaan ne haastateltavat jotka olivat mukana yhdistystoiminnassa, olivat tutustuneet lakimuutokseen tarkemmin. Juuri nämä haastateltavat olivat muutoksen suhteen eniten varuillaan, sillä he näkivät uudistuksen olevan pääosin metsäteollisuuden aikaan saama asia, jonka motiivina on toiminut vain raha.

”Olen sitä mieltä, että pakollisuuden poistuminen on huono juttu. Sillä rahalla ollaan pystytty kuitenkin nimenomaan tähän neutraaliin toimintaan. Pystytty tarjoamaan palveluita ihmisille ilmaiseksi.”

Eräs haastateltava ilmaisi pelkonsa siitä, miten käy neuvontapalveluiden ja jälkitöiden metsässä, kun teollisuus astuu ohjaksiin. Hän mietti, että kuoriiko teollisuus vain voitot päältä ja jättää toimenpiteiden jälkitöistä huolehtimisen kokonaan metsänomistajan vastuulle. Lakimuutoksen nähtiin siis luovan uhkia, mutta tuovan toisaalta myös monenlaisia mahdollisuuksia. Uudistuksen parhaimpina puolina pidettiin metsänomistajan valinnanvapauden lisääntymistä.

”Voi olla hyviä ja huonoja puolia, mutta itsellä henkilökohtaisesti pelottaa mitä tulee pitkällä aika jännteellä tapahtumaan, kun ei ole puolueetonta valvoaa elintä. Teollisuudella ei kiinnosta sen jälkeen kun kauppa on tehty ja homma pulkassa. Yhdistys on aina valvonut prosessin loppuun saakka, ettei jää rumia jälkiä metsään. Mitä tulee tapahtumaan teollisuuden kanssa? Kellä kiinnostaa se? Ei kellään, ellei mettänomistajalla itellänsä.”

”Toivon luottosuhteen takia, että mahdollisimman moni ymmärtää, että se on metsänomistajien yhdistys eikä metsäpuulaakien, eli se tavoite on pikkasen erilainen. Pakollisen maksun poistumisessa on uhkia ja mahdollisuuksia”

Noin puolet haastateltavista aikoi maksaa tulevaisuudessa Metsänhoitoyhdistyksen jäsenmaksun, joka tulee korvaamaan nykyisen metsänhoitomaksun. Loput eivät olleet ajatelleet metsänhoitomaksun poistumista vielä sen tarkemmin. Osa heistä aikoi maksaa jäsenmaksun ainakin aluksi ja katsoa mihin tilanne kehittyy. Jotkut haastateltavista eivät edes tienneet, mitä hyötyä tästä vanhasta metsänhoitomaksusta heille oli ollut tai miksi se on nyt poistumassa. Ei myöskään tiedetty, että maksu muuttuu vapaaehtoiseksi yhdistyksen jäsenmaksuksi. Kaiken kaikkiaan välittyi kuva, että metsänhoitoyhdistyslakimuutoksesta ei juuri ollut haastateltaville naismetsänomistajille tiedotettu, vaan he olivat saaneet tiedon rippeitä sieltä täältä ja muodostaneet niiden perusteella oman käsityksensä asiasta.

”En osaa sanoa maksanko maksua. Todennäköisesti katson onko tarvetta yhdistyksen palveluille.”

”Alkuvaiheessa aion vielä maksaa maksun, koska aika on kortilla. Mutta jos ei kohdella hyvin, niin sitten saa nähdä... Eli vapaus lisääntyy.”

”En ole ajatellut vielä, maksanko metsänhoitomaksua kun se tulee vapaaehtoiseksi. En oikein tiää, mitä hyötyä siitä metsänhoitomaksusta on.”

”Pitäisi informoida lisää yhdistyksen toiminnasta, varsinkin kaupunkimetsänomistajat ei ole perillä asioista. Mainostaa ja markkinoida toimintaa, että selkenee mihin sitä metsänhoitomaksua käytetään.”

Myös metsälain uudistuksesta löydettiin sekä hyviä että huonoja puolia. Moni haastateltavista tosin kuuli metsälain muuttumisesta ensi kertaa vasta haastattelutilanteessa. Yleisesti lain muuttuminen miellettiin siinä mielessä hyväksi, että metsänomistajat saavat lisää valinnanvapautta ja vastuuta metsäomaisuutensa hoidossa. Toisaalta tässä vastuussa nähtiin huonojakin puolia, sillä haastateltavien mielestä kokematon metsänomistaja saattaa helposti tehdä huonoja ratkaisuja. Pelättiin, että kun mikään laki ei enää rajoita hak-

kuita, joku voi heittäytyä ahneeksi ja hakata metsäänsä liikaa tai väärään aikaan. Tällainen pelko voi mielestäni olla hyvin aiheellinen, varsinkin jos metsänomistajalla ei ole juuri minkäänlaista suhdetta tai sidettä metsäänsä.

”Ihan hyvä, että metsänomistajalle annetaan vapauksia. Edellyttää myös sitä, että metsänomistaja itse hankkii tietoa ja on valmiutunut. Isompi vastuu metsänomistajalle itelle.”

”Uudistamisrajojen poistumisessa on se hankaluus, että tietämättömät voivat jonkun kehotuksesta laittaa metsää nurin väärässä paikkaa ja tehdä kauheat tappiot. Eli se vaara on olemassa.”

”Joillekin rajojen poistuminen voi olla helpotus, että saa rahat pois.”

Lakimuutoksessa nähtiin kuitenkin keskimäärin enemmän hyviä kuin huonoja puolia. Monet haastateltavat sanoivatkin odottavansa mielenkiinnolla, miten lakimuutokset tulevat vaikuttamaan yleisiin metsänkäsitteilytapoihin. Hakkuu- ja uudistamisrajojen poistumisella ei uskottu olevan sen suurempaa vaikutusta heidän omaan metsänkäyttöön. Metsäsuunnitelma olisi tulevaisuudessakin suurimmalla osalla se ohjaava tekijä hakkuissa ja hoitotoimenpiteissä. Myös terveen maalaisjärjen käyttöä metsäasioissa kannatettiin.

”Muutoksilla ei ole vaikutusta omiin metsänkäsitteilytapoihin. Maalaisjärjellä mennään. Maalaisjärki on siinä mielessä paras, eli piittää ne luontoarvot eikä lähetä rahapulassa vetämään metsää sieläksi.”

Hienoinen yllätys oli, että melkein kaikki haastateltavat olivat erittäin kiinnostuneita lakimuutoksen myötä tapahtuvasta jatkuvan kasvatuksen sallimisesta. Monille jatkuva kasvatus ei ollut terminä tuttu, mutta menetelmän periaate kyllä tunnettiin. Niille, jotka eivät menetelmää entuudestaan tunteneet, selostin sen lyhyesti haastattelutilanteessa. Muutamaa haastateltavaa lukuun ottamatta jatkuva kasvatus herätti suurta mielenkiintoa ja sai aikaan monenlaisia pohdiskeluja. Jotkut naismetsänomistajat olivat erittäin tyytyväisiä lakimuutokseen, sillä he olivat halunneet alkaa harjoittamaan jatkuvaa kasvatus- ta jo pidemmän aikaa.

”Kaikessa missä voin, siirryn jatkuvaan kasvatukseen. Mutta mitä se minun tilalla tarkoittaa, niin ei aavistustakaan, koska ei tosiaan ole sitä tietoa vielä saatavilla. Minulle on vain jäänyt niitä vanhoja metsiä, joita ei voi jatkuva luonteisesti kasvattaa, vaan siellä on pakko laittaa jotakin uutta alulle. Se vähän harmittaa. Mutta kaikessa missä on mahdollista, niin olen erittäin tyytyväinen ja kiinnostunut, että on tämä mahdollisuus ja minusta metsänhoitoyhdistykselle on suuri mahdollisuus perehtyä siihen. Tietoa tarvitsi lisää ehottomasti.”

Vain kaksi taloudellisen tuoton metsälleen tärkeimmäksi tavoitteeksi asettanutta haastateltavaa suhtautui jatkuvaan kasvatukseen hieman nihkeästi. Hekään eivät tosin tuominneet menetelmää, mutta eivät kuitenkaan nähneet sitä itselleen sopivana metsänkasvatusmuotona.

”Ideana kuulostaa toisaalta hyvältä, mutta toisaalta huonolta. Omalla tilalla ei ehkä ole niin hyviä kasvupaikkoja, että kannattaisi jatkovaa kasvatusta tehdä. Tulot jäisi niin pieniksi.”

Suurin osa haastateltavista naismetsänomistajista piti siis jatkuvan kasvatuksen suuntaiseen metsänkasvatukseen siirtymistä järkevänä ja luonnonmukaisena vaihtoehtona. He olivat kaikki valmiita jopa mahdollisuuksien mukaan kokeilemaan jatkuvaa kasvatusta omassa metsässään.

”Saattaa olla, että omassa metsässä voisi kokeilla, mutta ei ole tässä vaiheessa ajankohtaista. Voisin lähteä kuitenkin kuuntelemaan jotain infotilaisuutta.”

”Aika karseeta, että se koko puusto lähtee kerralla. Hirveä työ saaha se uusi puusto aikaan sitten. Jatkuva kasvatusta voisi olla suunnitelmallista taloutta. Kiinnostaisi älyttömästi perehtyä asiaan enemmän. Avoin mieli, mutta kaikki on vain aikakysymys.”

”Jatkuva kasvatusta vaikuttaa hyvältä jutulta. Jotakin lukenut jo, ja hyvä juttu, koska maasto pysyy miellyttävämmän näköisenä. Onhan se vähän työläämpää se hoitaminen, mutta luontoarvo ja onhan se paljon miellyttävämpää sen näköinen metsä. Minusta se on ihan järkevä asia.”

”Saahan sitä rahaa siitä ja pysyy se metsä siellä koko ajan.”

Lisää tietoa jatkuvasta kasvatuksesta ja sen toteuttamistavoista kaivattiin kuitenkin kipeästi. Monet naismetsänomistajat näkivät jatkuvan kasvatuksen tulevaisuuden metsänkasvatuksena ja ihmettelivätkin, mikseivät metsänhoitoyhdistykset tuo tätä vaihtoehtoa enemmän metsänomistajien tietoisuuteen.

Voisin hyvin kuvitella, että varsinkin metsäänsä vahvasti tunteella suhtautuville naisille jatkuva kasvatus sopisi erinomaisesti. Kuitenkaan juuri kukaan haastateltavista ei ollut kuullut menetelmästä yhdistyksen toimesta, vaan jos tietoa oli, se saatu muista lähteistä.

Jatkuvan kasvatuksen tullessa nyt metsälain uudistumisen myötä yhdeksi virallisesti kasvatusvaihtoehdoksi, pitäisi mielestäni metsäammattilaistenkin panostaa tieto-taitoonsa asian tiimoilta. Ainakin naismetsänomistajien joukossa menetelmälle näyttäisi olevan kysyntää, joten metsänhoitoyhdistysten pitäisi pystyä tarjoamaan asiakkailleen työkaluja menetelmän toteuttamiseksi. Haastateltavat naismetsänomistajat sanoivat osallistuvansa mielellään koulutuksiin tai muihin tapahtumiin, joista tietoa vain saisi lisää.

”Pitäisi tiedottaa jatkuvasta kasvatuksesta enemmän metsänomistajille. Voisin mennä kuuntelemaan tieto iskua, perustietopaketin siitä.”

”Tieto voisi tulla infotilaisuuden muodossa, mutta kuitenkin saisi myös kirjallista materiaalia johon voisi itsekseen tutustua. Maastoretinkin jatkuvan kasvatuksen metsään voisi olla hyvä.”

”Ei siitä puhuta. Miksi siitä ei puhuta, niin siksi, että meillä on siirrytty Suomessa siihen silloin, kun tuli metsäteollisuus voimakkaasti. Tällaiseen toisenlaiseen puunkasvatuksen kulttuuriin. Ja tämä jatkuva kasvatus ei ollut silloin, eikä ole vielä muotia tai vaihtoehto, vaikka sitä monet tekee. Mutta ehkä se on tulossa nyt sitten.”

Monet haastateltavat toivoivat kokonaisuudessaan parempaa tiedottamista tulevista lakimuutoksista. Infotilaisuuksiin ja keskusteluiltoihin oli monia halukkaita menijöitä. Jos muutosten täyttä sisältöä ei sisäistetä ja mahdollisuuksia ymmärretä, ei silloin voida myöskään kehittää ja monipuolistaa omaa metsänkäsittelyä. Tällöin lakimuutosten voisi sanoa menneen täysin hukkaan.

4.6 Naisnäkökulmasta

4.6.1 Naisten asema metsänomistajina

Yleisesti metsäala miellettiin haastateltavien naismetsänomistajien keskuudessa vielä miesten alaksi, vaikkakin muutoksen nähtiin olevan tulossa. Monet olivat panneet merkille, että naisia koulutautuu alalle kaiken aikaa lisää ja myös naismetsänomistajien määrä kasvaa. Haastateltavat kokivat asemansa metsänomistajana miehiin verrattuna pääosin tasavertaisena, mutta tiettyä asenteellisuutta oli heidän mukaansa vielä havaittavissa. Muutama haastateltava kertoi esimerkiksi, että heitä oli yritetty huijata puukaupassa. Joillakin puolestaan oli kokemuksia, että vaikka metsätila oli omissa nimissä, niin metsäasioissa oli silti soitettu aviomiehelle.

Monien mielestä naismetsänomistaja joutuukin erityisesti liikeasioissa olemaan hieman varpaisillaan ja itse perillä faktoista, jotta tulee kohdelluksi oikeudenmukaisesti. Yleisesti oltiin kuitenkin sitä mieltä, että sukupuolella ei pitäisi olla väliä metsänomistajuudessa, sillä nainen on aivan samanlainen metsänomistaja siinä missä mieskin. Vain yksi naismetsänomistaja sanoi suoraan, että kokee asemansa vielä hieman eriarvoisena miesmetsänomistajiin verrattuna.

”En ole kokenut asemaani naisena mitenkään erilaisena. Metsänhoitoyhdistyksessä on naisia, se tietysti vaikuttaa. Tai ei ole samalla tavalla korostunut tämä miesvaltaisuus.”

”Kyllä varmaan uutena metsänomistajana, ja mahdollisesti naisenakin, joutunut olemaan aika tiukka. Esimerkiksi metsäkaupoissa joutuu poikia pyörittämään pikkusen aikaa. Silti on kusetettu.”

”Olen tuntenut olevani kuitenkin tasavertaisessa asemassa, koska olen niin aktiivinen ja kyselen.”

”Puhelimessa kun puhui, niin tuntui, että nyt se mies puhuu naiselle. Vähän eriarvoiselta.”

”On vielä tällä hetkellä täysin miesten ala. Ei minusta nainen ole sen ihmeempi metsänomistaja kuin mies. Nainen pystyy hoitamaan kaikki ne hommat.”

Yhtä mieltä kaikki haastateltavat olivat kuitenkin siitä, että saadakseen äänensä kuulluksi naismetsänomistajia tulisi ehdottomasti olla enemmän metsänhoitoyhdistysten hallituksissa ja muissakin metsäalan päättävissä elimis-

sä. Tällä hetkellä tilanne on vielä valitettavasti se, että vaikka Itä-Lapin ja Kuusamon alueen metsänomistajista noin 24 prosenttia on naisia, niin heidän osuutensa alueen metsänhoitoyhdistyksien valtuustoissa ja hallituksissa on vielä häviävän pieni. Alla olevassa taulukossa 4 näkyvät metsänhoitoyhdistyksenkohtaiset tiedot naisten osuudesta hallinnossa.

Taulukko 4. Naisten osuudet metsänhoitoyhdistysten hallinnoista

MHY	Valtuusto	Hallitus	Osuus koko hallinnosta
Salla	1/15	1/5	10 %
Kemijärvi	2/15	1/5	15 %
Kuusamo	2/25	1/5	10 %
Posio	1/17	0/5	5 %
Pelkosenniemi-Savukoski	1/16	0/7	4 %

Kuten taulukosta 4 voi nähdä, naisten edustus metsänhoitoyhdistysten hallinnossa ei vastaa heidän osuuttaan metsänomistajista. Erityisesti parantamisen varaa olisi Posion ja Pelkosenniemi-Savukosken metsänhoitoyhdistyksillä.

Syitä naisten vähäiseen kiinnostukseen yhdistystoimintaa kohtaan on varmasti monia. Vaikka kaikkien haastateltavien mielestä heidät oli otettu ihan hyvin vastaan metsänomistajina, eikä kukaan ollut kokenut sen kummempaa syrjintää sukupuolensa vuoksi, tuntui monesta silti itse metsäala kuitenkin vielä vieraalta. Epävarmuus voi hyvin olla syynä siihen, että naismetsänomistajat eivät kovin innokkaasti halua hakeutua metsänhoitoyhdistysten hallintoihin. He saattavat ajatella, että heillä ei ole mitään annettavaa, koska he tietävät metsäalasta niin vähän. Ja vaikka omia mielipiteitä ja ideoita löytyisikin, niiden kanssa arastellaan lähteä mukaan miesvaltaisiin hallituksiin ja valtuustoihin. Moni naismetsänomistaja saattaa mieltää miesten metsällisen arvo maailman hyvin perinteiseksi ja konservatiiviseksi. Muutamat haastateltavat tämän epäilykseni vahvistivatkin. Kukapa siis haluaisi näinä päivinä saada viherpiipertäjän leiman otsaansa, varsinkaan Pohjois-Suomessa.

”Ei tarvi kuin katsoa valtuustossa ympärilleen, suurin osa on miehiä. Suhde ei ole mitenkään totuudenmukainen siihen nähden, mitä naiset omistaa tiloja. Kaikki naiset kenen kanssa olen jutellut, jotka omistaa metsää, niin edustaa enemmän niin sanottuja naisellisia arvoja versus miehet. Miehet ei suoranaisesti dissaa tietenkään, mutta antaa ymmärtää, että omistajat ymmärtää vain eurojen perään ja luonto hommat on semmosta piperrystä.”

”Pieni kynnyks mennä mukaan metsäasioihin, koska on niin miehinen ala. Tietoisuuden lisääminen auttaisi hirveästi.”

”Miten voidaan edustaa naismetsänomistajia, jos heitä ei ole päättämässä, eikä edes tiedetä, montako heitä on?”

”Naiset on vähemmistönä ja vähemmän koulututuvat metsäalalle. Nyt on todella hyvä, että nyt on naysiaki mukana ja naiset pystyy tavallaan tsemppaamaan toisiaan mukaan niihin tehtäviin. Jos nyt metsäalan viroissa olisi enemmän naisia, niin sehän lähtis sitä kautta se asennemuutos jylläämään. Näähän on tämmösiä heijasteita sitten sieltä. Mutta jos on vaikka mhy valtuusto, jossa on yks, kaks, naista neljästäkymmenestä. Niin kyllä se on liian vähän. Ehottomasti liian vähän.”

Äärimmäisen tärkeää kuitenkin olisi, että naisia saataisiin mukaan vaikuttamaan metsänomistajien asioihin. Se voisi olla juuri se raikas tuulahdus, jota metsäalalle nyt peräänkuulutetaan. Naismetsänomistajien potentiaali tulisi hyödyntää rakennettaessa pohjaa metsienkäytön monipuolistamiselle ja uusille innovaatioille. Tätä mieltä olivat myös monet haastateltavat.

”Naisia pitäisi olla enemmän organisaatioiden päättävissä elimissä. Naisille itsevarmuutta lisää tiedon kautta. Niiden pitää mennä koko siihen metsäalaan mukaan sen takia, että siellä pitää tehdä niitä välttämättömiä uudistuksia. Naisten pitää olla siellä, koska muuten niitä uudistuksia ei välttämättä tule. Jos se jää niin, että miehet on vaan siellä, niin se jatkuu todennäköisesti pidempään samanlaisena kuin se on aikaisemmin ollut.”

”Naisenahan suhtautuu metsään paljon kokonaisvaltaisemmin ja tunteikkaammin ja ymmärtää sen, mitä senki puolen muuttaminen työksi ja toimeentuloksi voi olla. Miehet sekä sukupuolen vuoksi, mutta myös kulttuuristen sidonnaisuuksien takia suhtautuu konservatiivisemmin metsän mahdollisuuksiin.”

”Naiset pyrkii enemmän pois siitä tehometsänhoidosta ja tietyllä tavalla kyseenalaistetaan, että voisko täällä tehdä muutakin.”

4.6.2 Kehitysehdotuksia ja tulevaisuuden visioita

Ongelmana on siis naisten saaminen mukaan metsälliseen toimintaan. Hyvä olisi ainakin lähteä liikkeelle siitä, että yhdistykset selvittäisivät naismetsänomistajien määrän alueellaan ja naisten tavoitteet metsänomistukselle. Samoilla linjoilla olivat myös metsänhoitoyhdistystyössä mukana olevat haastateltavat.

”Tänä päivänä kilpailuvaltti on että tiedetään naismetsänomistajat. Pystyittäis kohdentamaan tietoiskuja, henkilökohtaisia käyntejä. Ei ole sama asia lähettää sitä viestintää tai markkinointia tyyliin miehille kuin naisille.”

Tiedon lisääminen ja metsän tutuksi tuleminen koettiin yleisesti tärkeimmiksi avaintekijöiksi naisten aktiivisuuden suhteen. Monien haastateltavien mielestä pitäisi lähteä liikkeelle ihan perusteista. Tärkeimmäksi asiaksi koettiin passiivisten naismetsänomistajien saaminen ylipäättänsä tutustumaan metsään ja hahmottamaan sitä kautta, millaisia mahdollisuuksia heillä on käytettävissään omalla metsätilallaan. Tulkitsin haastateltavien puheista, että metsää ei saisi nähdä vieraana ja pelottava paikkana, vaan monipuolisena taloudellisten, sosiaalisten ja ekologisten arvojen aarreaitana.

Haastateltavat naismetsänomistajat toivoivat yhdeksi aktiivisuuden keinoksi erilaisia virkistystapahtumia, joihin voisi osallistua vaikka koko perheen voimin. Myös luonnontuotteita ja käytännöttöittenkoulutuksia kohtaan monet osoittivat suurta kiinnostusta. Ne haastateltavat, jotka eivät olleet niin innokkaita virkistys- ja luontoarvojen suosijia omissa metsissään, kaipasivat puolestaan koulutuksia puunkasvatuksen perusasioita, kuten kehitysluokista ja puutavaralajeista.

”Metsänomistajarakenne kuitenkin painottuu vanhoihin miehiin, niin siinä mielessä on hyvä, että naisille on omia tapahtumia, mistä saa sitä tietoa jos ne sitä haluaa. Se kynnyks on pienempi lähteä sinne matkaan, kun tietää ettei ole yksin siellä plus kuuskymppisten miesten kanssa.”

”Kaiken näköiset tapahtumat ne on, joilla saadaan ihmisiä aktivoitua. Syysretkiä tai muita. Aina muistaa, että jos on naisille suunnattuja, niin ne on semmoisia, että ovat sekä naisille että lapsille

eli lapset voi ottaa mukaan. Ja vielä parempi, että tapahtuma olisi koko perheelle, vaikka olisikin joku naisten metsäpäivä.”

”Nimenomaan metsään tutustuminen olisi tärkeää naisille. Asioita ajattelee eri kantilta, kun käy metsässä. Teoriaa oppii siinä samassa.”

”Lapsia makkaran paistoon ja naisille omia metsäretkiä. Vaikka päivä että mummu ja lapsi. Tietoa lisää ja semmosta kanssakäymistä. Vähemmän semmosta oikein tieto-tieto-paperi juttuja. On siinäkin oma juttunsa, mutta minusta sitä pitää kattoa laajemmalta.”

”Tämä tulee koko ajan tärkeämmäksi, koska on niitä ihmisiä jotka tulevat metsänomistajia, jotka eivät ole edes käyneet siellä marjassa. Eivät ole ikinä menneet sinne metsään ja jopa pelkäävät sitä.”

Otin myös esille haastateltavien naismetsänomistajien kanssa onko heille väliä sillä, palveleeko heitä metsäasioissa mies vai nainen. Suurimmalle osalla sukupuolella ei ollut sen isompaa merkitystä, mutta monet totesivat, että olisi mielenkiintoista asioida vaihteeksi myös naispuolisen metsätoimihenkilön kanssa. Nyt vertailukenttää ei oikein ollut, sillä yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki naismetsänomistajat olivat asioineet lähinnä vain miespuolisten metsätoimihenkilöiden kanssa.

”Vaikka koen tasavertaisuutta, miehen voi olla vaikea asettua minun asemaan ja ymmärtää minun ymmärryksen taso ja miten minä käsittelen asioita. Nainen voisi ymmärtää paremmin. Miehillä ja naisilla on kuitenkin erilainen tapa puhua metsästä. Miehet ei välttämättä puhu siitä tunnesiteestä, toisin kuin minä itse.”

Naisten rekrytoiminen metsäalan neuvonta- ja palvelutehtäviin voisi siis olla yksi keino tuoda naismetsänomistajille lisää itsevarmuutta ja aktivoida heitä hyödyntämään enemmän metsänhoitoyhdistysten palveluita.

MTK:n metsänomistajanaisten jaosto on perustettu muun muassa juuri naismetsänomistajien aktivoinnin edistämiseksi. Suurin osa haastateltavista naismetsänomistajista ei ollut kuitenkaan koskaan edes kuullut koko jaostosta, vaikka se on ollut toiminnassa jo vuodesta 2003 lähtien. Jaosto ei siis ole mitenkään aktiivisesti tehnyt itseään tunnetuksi naismetsänomistajien keskuudessa. Herääkin kysymys, miten ihmeessä tämä jaosto voi toteuttaa näitä

tehtäviään, jos sen olemassa olosta ei edes tiedetä. Tässä olisi siis suuri parantamisen paikka MTK:lla, sillä ainakin suurin osa haastattelemistani naismetsänomistajista kaipasi jonkinlaista omaa verkostoa ajamaan asioitaan.

Metsänomistajanaisten jaoston pitäisi siis pystyä tuomaan toimintansa paikalliselle tasolle niin, että siitä todella olisi hyötyä naismetsänomistajille. Eräs haastateltava oli sitä mieltä, että ei kuitenkaan kannata lähteä perustamaan omaa erillistä jaostoa, vaan liittää metsänomistajanaisten jaoston toiminta osaksi jotain paikkakunnalla jo valmiina olevaa toimintaa. Hän ehdotti hyviksi vaihtoehtoisiksi esimerkiksi 4H-yhdistystä tai Martta-liittoa, jotka toimivat melkein joka paikkakunnalla. Molemmat järjestöt ovat myös jo aiemmin tehneet paljon työtä hyvinvoinnin ja luonnonarvojen parissa, joten metsänomistajuuden liittäminen siihen kuvaan voisi sopia aika kitkattomasti.

”Ei aina tarvita uutta kokonaista systeemiä, vaan yhteistyöllä jo olemassa olevien organisaatioiden kanssa. Kun on ihmisiä, jotka on jo aktiivisesti mukana monessa, niin se tulis siellä sitten sivussa, eikä taas tarvis lähteä johonki uuteen juttuun. Eli tulis jonku muun toiminnan mukana.”

Mutta täytyy muistaa, että vaikka naismetsänomistajille on näitä omia koulutuksia ja jopa oma jaosto, eivät he voi jumiutua pyörimään vain niihin ympyröihin. Tämän asian toi esille myös eräs haastateltava. Hänen mielestään saadakseen muutoksen aikaan koko metsäalalla, on naisten yhdessä miesten kanssa kehiteltävä uusia ratkaisuja ja toimintamalleja. Tästä voi siis tehdä sen johtopäätöksen, että naisjärjestöjen ja naisten omien koulutusten tulisi olla vain apuna tukemassa metsällisen tieto-aidon kehittämisessä ja luomassa hyvää pohjaa ja itsevarmuutta naisille lähteä mukaan vaikuttamaan. Kuten metsänomistajanaisten jaoston puheenjohtaja Pirjo Rantala on todennut, ihanne tilanne olisi, että jaosto tekisi lopulta itsensä tarpeettomaksi (Pakarinen 2003).

”Naisten ei pidä missään nimessä linnoittautua sinne naisliikkeiden sekaan. Naisten pitää asiallisesti ja reippaasti sanoa ajatuksensa ja näkemyksensä, niin kyllä ne miehet sieltä alkaa sitten kuuntelemaan.”

Haastateltavilla oli monenlaisia tulevaisuudenvisioita sekä omien metsiensä käytön että yleisinkin metsäpolitiikan suhteen. Monen mielestä tulisi löytää jonkinlainen sopu talouspuolen ja luontoarvojen kanssa, niin että ihminen voisi samalla sekä hyödyntää metsiään että tukea niiden monimuotoisuutta. Mielestäni avain asia olisikin, että löydettäisiin keino hinnoitella nämä metsän pehmeät arvot niin, että niiden vaaliminen olisi metsänomistajalle myös kannattavaa.

”Haluaisin olla mukana sellaisessa maailmassa ja olla tekemässä sellaista maailmaa, jossa metsä nähdään monipuolisena resursina. Niin monipuolisesti, että se osataan hinnoitella. Jos sulla on vaikka turvesuo, vaikka pienikin, niin sinä ymmärrät, että sulla on siellä aarre, jonka voit hyödyntää tässä näin vaan tai paketoita pieniin purnukoihin ja myydä jossakin.”

Edelleen haastatteluista nousi esille kuinka tärkeää olisi, että metsänomistajille annettaisiin erilaisia vaihtoehtoja ja työkaluja päätöksentekoon. Lisäksi tulevaisuudessa tulisi kiinnittää vielä enemmän huomiota siihen, että huomioidaan ympäristö missä toimitaan. Huomioitaisiin siis entistä paremmin vesistöt, maanteitten reunat ja jopa ne mökkinaapurit. Eräs haastateltava tiesi tapauksen, jossa asumuksen ympäriltä oli hakattu kaikki puut kokonaan pois, huomioimatta maisemaa ollenkaan.

”Voi verrata rakennuskaavaan, jossa hyvinkin tarkasti pitää kysellä naapureiden mielipiteet. Minusta se on väärin, että metsäasioissa ei kysytä. Kyllä se naapurin kuuleminen on tärkeää, vähintään niissä suoja-alueissa.”

Oman metsänomistuksensa jatkuvuuden suhteen haastateltavat olivat hyvin yksimielisiä: kaikki halusivat olla metsänomistajia tulevaisuudessakin, eikä tilan poismyymistä pidetty kovin todennäköisenä. Monien toiveena oli, että lapset jatkaisivat aikanaan tilan hoitoa ja sen vuoksi jälkikasvua haluttiinkin jo varhain alkaa tutustuttumaan metsäasioiden pariin.

Kaiken kaikkiaan tulevaisuuteen suhtauduttiin positiivisella mielellä ja lakimuutosten avaamia uusia mahdollisuuksia odotettiin mielenkiinnolla. Kaikilla naismetsänomistajilla oli vahva usko siihen, että metsänomistajuus tulee olemaan kannattavaa jatkossakin ja naisten asema metsänomistajina tulee vahvistumaan.

”Luotan siihen että suomalaisissa käsissä suomalainen osaa hoidaa metsiään parhaiten. Meillä on hyvää tutkimustietoa ja tehdään hyvää tiedettä, joka vain pitää muuttaa arjen kautta leiväksi.”

”Haluan omistaa metsää tulevaisuudessakin. Toivottavasti tulevaisuudessa metsä olisi vielä suuremmassa roolissa elämässä. Haaveena olisi luopua palkkatyöstä ja muuttaa takaisin kotipaikkakunnalle.”

”Jos mikä tahansa olisi mahdollista, niin haluaisin lisätä metsää tuhanteen hehtaariin ja pistää siihen oikean taloudellisen näkökulman ja kehittää sinne tämmöstä luontoa hyödyntävää lintumatkailua, kasvijuttuja, vaikka niitä suotyyppejä, mikä nyt ketäki kiinnostaa. Kuljettaa ulkomaalaisia hämmästelemässä meidän luontoa. Omistaa vanhaa metsää. Monitavoitteisuus olisi siis tulevaisuudessakin. Nimenomaan matkailun kanssa tehdä yhteistyötä. Puunhalaajien ja kuikan kuuntelijoiden kanssa, mitä itekki on. Ja luonnon kanssa.”

4. 7 Johtopäätökset

Tutkimustuloksien perusteella voin todeta, että yhtä tietynlaista naismetsänomistajatyyppeä ei ole olemassa. Siinä missä miehetkin, myös naiset edustavat metsänomistajina erilaisia asenteita, arvoja ja tavoitteita. Lähtökohdiltaan naiset tosin ovat tämän tutkimuksen perusteella metsänomistajina hieman miehiä yhtenäisempi joukko. Suurimmalle osalle naisista metsätila näyttäisi tulleen omistukseen perinnön kautta, eikä metsänomistajana olosta ollut etukäteen kovin selvää käsitystä. Tällainen metsäalan vieraus metsänomistajaksi tullessa vaikuttaisi ainakin vielä tässä vaiheessa yhdistävän useimpia naismetsänomistajia, mutta todennäköisesti tulevaisuudessa sama tilanne on myös monien nuorten ja kaupunkilaisten miesmetsänomistajien kohdalla.

Naismetsänomistajien tavoitteiden ja motiivien suhteen tutkimuksen tulokset tukevat hyvin pitkälle Metsäntutkimuslaitoksen tekemää tutkimusta pohjois-suomalaisista yksityismetsänomistajista (Hallikainen ym. 2010). Naismetsänomistajat tosin saattavat kokea metsien monikäytön jopa tärkeämmäksi kuin pohjoissuomalaiset metsänomistajat keskimäärin, sillä melkein kaikki haastateltavat painottivat monikäytön merkitystä tavoitteissaan. Naismetsänomistajien mielipiteet näyttäisivät tämän tutkimukseni perusteella poikkeavan hieman Metsäntutkimuslaitoksen saamista tuloksista myös siinä, että luonnon

monimuotoisuus sekä maiseman huomiointi koettiin naisten keskuudessa vähintään yhtä tärkeäksi asiaksi kuin metsien monikäyttö.

Ekologisuuden ja monikäytön suosimisesta huolimatta myös metsien puuntuotannollista arvoa pidettiin tärkeänä naismetsänomistajien keskuudessa. Intohimoisia luonnonsuojelijoita ei haastatteleminen naismetsänomistajien joukosta löytynyt, vaan yleisesti pyrittiin siihen, että kaikkia metsällisiä arvoja tuettaisiin tasapuolisesti.

Lakimuutosten suhteen naismetsänomistajat olivat hyvin pitkälle samoilla linjoilla pohjoissuomalaisten yksityismetsänomistajien yleisen mielipiteen kanssa. Lakimuutosten tuoma mahdollisuus entistä ekologisempaan metsänkäsittelyyn nähtiin hyvänä asiana. Monet näkivät lakimuutoksissa kuitenkin myös mahdollisia riskejä ja uhkakuvia. Vaikka yleinen suhtautuminen oli kiinnostunut ja odottava, samalla se oli myös varovainen. Kukaan ei aikonut ainakaan heti muuttaa metsänkäsittelykäytäntöjään radikaalisti. Ainoan poikkeuksen teki lakimuutoksen tuoma mahdollisuus siirtyä jatkuvaan kasvatukseen. Tätä mahdollisuutta kohtaan osoitettiin suurta kiinnostusta ja jotkut sanoivat suoraan aikovansa siirtyä käyttämään kyseistä menetelmää metsissä.

Tutkimustulosten perusteella naismetsänomistajien aseman metsänomistajien keskuudessa voi tulkita olevan pääosin tasavertainen miehiin nähden. Tietyissä tilanteissa sukupuolella näyttäisi kuitenkin olevan vielä merkitystä. Naisten ei lähtökohtaisesti oleteta tietävän paljoa metsäasioista, joten heidän on siinä mielessä helppo myöntää suoraan tarvitsevansa apua metsätilansa hoitamisessa. Miehillä kynnys myöntää oma tietämättömyytensä saattaa olla huomattavasti suurempi.

Toisaalta tällaisella yleisellä käsityksellä, että naiset eivät ole aivan perillä metsäasioista, on myös paljon haittapuolia. Tähän viittaavat naisten kokemat huijausyritykset puukaupassa ja tapaukset, joissa nainen on sivuutettu metsänomistajana metsätoimihenkilön tai puunostajan ottaessa yhteyttä metsä-

asioissa perheen mieshenkilöön. Tässä suhteessa nainen ja mies näyttäisivät olevan metsänomistajina vielä eri asemassa.

Vaikka naiset pääsääntöisesti pitävät itseään tasavertaisina metsänomistajina miehiin verrattuna, ei tätä tasavertaisuutta kuitenkaan aina lunasteta naisten itsensä puoleltakaan. Vastuu omasta metsätilasta tunnutaan annettavan liian helposti aviomiehen harteille. Epävarmuus tuntuu ainakin jollakin tasolla pidättelevän joitakin naisia metsänomistajuudessa.

Tutkimustuloksista nousi esille monia ajatuksia, joilla naisia voisi aktivoida mukaan metsälliseen toimintaan. Alla on tiivistettynä, mihin asioihin haastateltavien naismetsänomistajien mielipiteiden ja kokemusten perusteella tulisi panostaa.

1. Naisten määrän lisääminen metsänhoitoyhdistysten hallinnoissa
2. Naismetsänomistajien verkoston toiminnan tuominen paikalliselle tasolle
3. Tukea ja tietoa enemmän metsänomistajuuden alussa: Metsänomistajan aloituspaketti
4. Luottamuksellisen, yksilöllisen ja aktiivisen palvelusuhteen luominen metsänomistajiin metsäorganisaatioiden puolesta
5. Naismetsänomistajien aktivointi erilaisten tapahtumien kautta: teemapäivät, metsäretket, naisten omat koulutukset
6. Metsänomistajien ajan tasalla pitäminen: infotilaisuudet, koulutukset, tiedottaminen

Avaintekijöinä pitäisin erityisesti naisten määrän lisäämistä metsänhoitoyhdistysten hallinnoissa sekä naismetsänomistajien verkoston tuomista valtakunnalliselta tasolta paikalliselle. Kun nämä kaksi asiaa toteutuisivat, lähtisi naismetsänomistajien aktivoituminen liikkeelle naisten itsensä kautta.

Yhteenvetona sanoisin, että nainen metsänomistajana Itä-Lapin ja Kuusamon alueella on toisaalta kiinnostunut ja aktiivinen metsäalan seuraaja, mutta

toisaalta myös vielä pidättyväinen ja hyvin perinteistä metsätaloutta harjoittava metsänomistaja. Naismetsänomistajilla on monesti läheinen ja tunteellinen suhde luontoon ja tämä näkyy myös heidän tavoitteissaan. Metsäluonto halutaan huomioida kokonaisvaltaisesti metsänkäytössä. Halua laajemman metsäalan tietämyksen hankkimiseen oli monella, mutta kysyntä ja tarjonta eivät ole vielä täysin kohdanneet naismetsänomistajien ja metsänhoitoyhdistysten välillä. Yhdistyksiltä kaivattiin myös aktiivisempaa otetta asiakassuhteidensa ylläpitämiseen. Naismetsänomistajat ovat avoimia uusille ideoille ja menetelmille, mutta käytännön työkaluja niiden toteuttamiseen tarvittaisiin.

5 POHDINTAA

Tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena oli valottaa naismetsänomistajien lähtökohtia, tavoitteita ja asemaa Itä-Lapin ja Kuusamon alueella. Tutkimuksessa oli mukana hyvin erityyppisiä naismetsänomistajia, joiden uskon antaneen suhteellisen todenmukaisen läpileikkauksen kaikista alueen naismetsänomistajista. Tutkimustuloksia ei voi silti tietenkään yleistää koskemaan kaikkia alueen naismetsänomistajia, mutta tulokset ovat varmasti vähintään suuntaa antavia. Lisäksi tuloksista nousi esille monia metsänomistajien neuvontaan, koulutukseen sekä naismetsänomistajien aktivointiin liittyviä parannus- ja kehitysehdotuksia, joita paikalliset metsänhoitoyhdistykset voivat hyödyntää toimintansa kehittämisessä.

Mielestäni teemahaastattelu toimi tutkimusmenetelmänä varsin hyvin, sillä tutkimusaineiston pääpainoksi muodostui juuri haastateltavien omat ajatukset ja mielipiteet. Oman arvioni mukaan haastateltavat kertoivat minulle suhteellisen avoimesti näkemyksistään ja hyvin syvällisiinkin pohdintoihin päästiin. En havainnut tietynlaista asioiden kaunistelua kuin aivan muutamassa tilanteessa. Tällainen avoin ja laaja, mutta kuitenkin tiettyihin asioiden kohdentuva haastattelu ei olisi ollut mahdollinen lomakehaastattelussa tai täysin avoimessa haastattelussa. Teemahaastatteluiden käyttö tosin tuotti varsin laajan aineiston, josta oli välillä haasteellista tunnistaa ja erotella kaikkein oleellisimmat asiat.

Tästä tutkimuksesta saatujen tulosten perusteella olisi mielenkiintoista tutkia naismetsänomistajien kiinnostusta jatkuvaan kasvatukseen valtakunnallisella tasolla. Haastateltavien kiinnostus aiheetta kohtaan oli niin suuri, että pohdin voisiko pohjoisella asuinpaikalla olla jotain tekemistä asian kanssa. Pohjoisessa ihmisten suhde luontoon on kuitenkin yleensä läheisempi kuin etelässä, joten saiko tällainen luonnonmukainen metsänkasvatus paljon tukea sen vuoksi. Olisi siis mielenkiintoista tutkia esimerkiksi kaupungissa asuvien naismetsänomistajien mielipiteitä jatkuvan kasvatuksen suhteen.

Toinen mielenkiintoinen tutkimustuloksista esille noussut seikka oli ainoan yli 80 vuotiaan haastateltavan suhtautuminen metsiinsä. Hän oli saanut met-

sänsä perinnöksi, eikä ollut ikinä suorittanut niissä mitään toimenpiteitä. Hänellä ei myöskään ollut metsäsuunnitelmaa. Ylipäätänsä vaikutti siltä, että hän halusi vain säästää metsät lapsilleen. Hän ei todennäköisesti ollut tietoinen siitä, että metsien arvo laskee niiden ollessa monta kymmentä vuotta hoitamattomina. Tämä sai minut pohtimaan, kuinka yleinen tällainen ajattelu-tapa mahdollisesti on iäkkäämpien naismetsänomistajien joukossa. Jatkotutkimusten kannalta yksi mielenkiintoisista aiheista olisikin selvittää, kuinka paljon Suomessa on tällaisia metsäänsä ”säästäviä” tai muuten vain hoitamatta jättäviä naismetsänomistajia.

Metsänhoitoyhdistysten sekä MTK:n metsänomistajanaisten jaoston kannattaisi ehdottomasti hyödyntää tämän tutkimuksen tuloksia toiminnassaan. Kilpailu metsänomistajista asiakkaina tulee tulevaisuudessa olemaan kovaa. Jos töihin hyvän ja luotettavan asiakassuhteen luomiseksi ei ryhdytä jo nyt, voi jatkossa olla vaikeaa vakuuttaa metsänomistajat siitä, että metsänhoitoyhdistykset tarjoavat juuri sen parhaimman ja henkilökohtaisimman palvelun. Uskon, että se organisaatio, joka on palveluntarjonnassaan eniten ajan hermolla ja pystyy tarjoamaan yksilöllisintä palvelua metsänomistajille, tulee menestymään. Metsänhoitoyhdistyksillä on hyvät lähtökohdat olla johtava organisaatio metsänomistajien palvelussa. Yhdistysten tulisi vain kiinnittää entistä enemmän huomiota toimintansa asiakaslähtöiseen kehittämiseen.

Itselleni tämä tutkimus vain vahvisti entisestään sitä näkemystä, että naismetsänomistajilla tulee olemaan tärkeä rooli uusien metsänkäyttömenetelmien kehittämisessä. Naisten mielikuvat metsien käytölle ja hoidolle eivät aina ole niin pinttyneitä ja vanhanaikaisia, kuin ne monilla miehillä saattavat olla. Tällainen avoin suhtautuminen luo hyvän pohjan uusien innovaatioiden syntymiselle.

Toivottavasti tämä tutkimus innostaisi sekä nykyisiä että tulevia naismetsänomistajia kiinnostumaan omasta metsästään ja tutkimaan kaikkia sen sisältämiä mahdollisuuksia. Toivon, että naiset toteuttaisivat rohkeasti omia metsänkäytöntavoitteitaan siinä missä miehetkin, eivätkä päätyisi vain menettelemään yleisen tavan mukaan. Tämä edellyttäisi kuitenkin metsällisen tieto-

taidon ja itsevarmuuden lisäämistä. Kaikkein tärkeintä kuitenkin olisi, että naismetsänomistajat lähtisivät mukaan metsänhoitoyhdistysten hallintoihin ja laittaisivat sitä kautta tämän muutoksen alulle. Metsänhoitoyhdistysten viemisessä läpi tulevan muutosprosessin tarvitaan varmasti sekä nais- että miesnäkökulmaa.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Alestalo, R. 2012. Vaalien jälkeen. Metsälehti. Osoitteessa <http://www.metsalehti.fi/Metsalehti/Kolumni/Paivamaarat/2012/11/Vaalien-jalkeen/>. 22.11.2012.
- Banerjee, D. - Bell, M. 2007. Ecogender: locating gender in environmental social science. *Society & Natural Resources* 20:1.
- Brandth, B. - Haugen, M. 2000a. From lumberjack to business manager: masculinity in the Norwegian forestry press. *Journal of Rural Studies* 16:4.
- Brandth, B. - Haugen, M. 2000b. Breaking into a masculine discourse: women and farm forestry. *Sociologia Ruralis* 38:3.
- Forest.fi 2012. Suomalaiset metsät ovat suomalaisten omia. Osoitteessa <http://www.forest.fi/smyforest/forest.nsf/allbyid/2060D041E6A0B051C2256F25003E4B8D?Opendocument>. 3.1.2012.
- Forest.fi 2008. Metsänomistus. Osoitteessa <http://www.forest.fi/smyforest/forest.nsf/60a2b44097431c5fc22573f6003637b6/42be7f9cb9e6224ac22574c100387bd7?OpenDocument>. 4.9.2009.
- Hallikainen, V. – Hyppönen, M. – Pernu, L. – Puoskari, J. 2010. Family forest owners' opinions about forest management in northern Finland. *Silva Fennica* 44(2): 363–384.
- Hirsjärvi, S. – Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hänninen, H. – Karppinen, H. – Leppänen, J. 2010. Suomalainen metsänomistaja 2010. Metlan työraportteja 208. Osoitteessa <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp208.pdf>. 20.2.2013.
- Itä-Suomen yliopisto 2013. Sukupuolentutkimus. Osoitteessa <http://www.uef.fi/fi/filtdk/sukupuolentutkimus>. 5.4.2014.
- Karppinen, H. - Hänninen, H. – Ripatti, P. 2002. Hyödyntävätkö kaupunkilaiset ja naiset metsiään? Metlan asiakaslehti 1/2002, 4-5. Osoitteessa <http://www.metla.fi/asiakaslehti/2002/2002-1/2002-1-karppinen.pdf>. 20.3.2013.
- Lidestav, G.1998. Women as non-industrial private forest landowners in Sweden. *Scandinavian Journal of Forest Research* 13:1.

Mattila, O. 2010. Metsänomistajille tarjottavat palvelut, palveluntarjoajat ja palvelukentän rakenne. Pro gradu – tutkielma. Helsingin yliopisto: Maa- ja metsätieteellinen tiedekunta.

Metsäkeskus 2013a. Tapahtumat. Osoitteessa
http://www.metsakeskus.fi/tapahtumat?p_auth=0uYT7BCd&p_p_id=tapahtumahaku_WAR_metsakeskustapioportlets10_INSTAN CE_3CZf&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=3.
10.4.2013.

Metsäkeskus 2013b. Naismetsänomistajien koulutushanke. Osoitteessa
<http://www.metsakeskus.fi/naismetsanomistajat/> 5.3.2013.

Metsäkeskus 2012a. Metsänomistus. Osoitteessa
<http://www.metsakeskus.fi/metsakeskus-ja-alueet/alueet/lappi/tilastotietoa-metsista/metsanomistus>.
17.12.2012.

Metsäkeskus 2012b. Metsänhoitomaksu. Osoitteessa
<http://www.metsakeskus.fi/metsanhoitomaksu>. 23.11.2012.

Metsänhoitoyhdistys Järvi-Savo 2013. Naisten kesäretki. Osoitteessa
http://www.mhy.fi/jarvisavo/tapahtumat/fi_FI/naisten_kesaretki_2013/. 8.4.2013.

Metsänhoitoyhdistys Kangasniemi-Pieksämäki 2013. Taimikonhoitokurssi naisille. Osoitteessa
http://www.mhy.fi/kangasniemipieksamaki/tapahtumat/fi_FI/Taimikonhoito/ 8.4.2013.

Metsänhoitoyhdistys Keski-Suomi 2013. Uudistunut metsälaki voimaan 2014. Osoitteessa
http://www.mhy.fi/keskisuomi/ajankohtaista/fi_FI/metsalaki/.
21.2.2013.

Metsänhoitoyhdistys Metsä-Savo 2013. Naisten sahapäivä Sulkavalla. Osoitteessa
http://www.mhy.fi/metsasavo/tapahtumat/fi_FI/naistensahapaiva/.
8.4.2013.

Metsänhoitoyhdistys 2012. Metsänomistajien liitto. Osoitteessa
<http://www.liitto.mhy.fi/>. 4.4.2013.

Metsänhoitoyhdistys 2011. Metsänomistajan asialla. Osoitteessa
http://www.mhy.fi/mhy/metsanomistajanasialla/fi_FI/index/.
30.3.2013.

Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi 2013. Metsänhoitoyhdistysten tilaluetelot.

- Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi 2012. Metsänainen - Metsäasioiden koulutushanke naisille. Osoitteessa http://www.mhy.fi/pohjoissuomi/metsanainen/fi_FI/metsanainenhanke/. 31.12.2012.
- Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi 2011a. Visio. Osoitteessa http://www.mhy.fi/pohjoissuomi/liiton_toiminta/fi_FI/visio/ 20.3.2013.
- Metsäomistajien liitto Pohjois-Suomi 2011b. Pohjois-Suomen metsänomistajat. Osoitteessa http://www.mhy.fi/pohjoissuomi/liiton_toiminta/fi_FI/pohjoissuomenmetsanomistajat/ 1.4.2013.
- Metsäteollisuuden tietopalvelu 2012. Uusi metsälaki kannustaa aktiivisen metsätalouden harjoittamiseen. Osoitteessa <http://www.metsateollisuus.fi/juurinyt2/tiedotteet/Sivut/Uusimetsalakikannustaaaktiivisenmetsatalouteen.aspx>. 17.8.2012.
- MTK 2013a. Metsälaki ja sen uudistaminen. Osoitteessa http://www.mtk.fi/metsa/metsapolitiikka/Kotimaan_metsapolitiikka/fi_FI/metsalaki/?textsize=4. 2.4.2013.
- MTK 2013b. Metsänomistajanaisilla oma jaosto. Osoitteessa <http://www.mtk.fi/jasenyys/naiset/metsanomistajanaiset/>. 1.2.2013.
- Mäkinen, J. 2010. Muutos luo mahdollisuuksia. Metsä.fi 5/10. Osoitteessa <http://www.metsafi-lehti.fi/metsahallitus/muutos-luo-mahdollisuuksia/>. 4.4.2013.
- Nettitelkku 2007. Naiset metsiemme hyvinvoinnin edistäjinä. Artikkelin tuottanut MTK. Osoitteessa <http://nettitelkku.fi/juttu/naiset-metsiemme-hyvinvoinnin-edistajina>. 1.11.2007.
- Pakarinen, T. 2003. Metsätaidot kuuluvat yleissivistykseen. Maatilan Pellervo 6/2003. Osoitteessa http://www.pellervo.fi/maatila/mp6_03/metsassa.htm. 15.3.2013.
- Palokallio, J. 2012. Metsänhoitomaksu poistuu. Maaseudun tulevaisuus.fi. Osoitteessa <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/mets%C3%A4/mets%C3%A4nhoitomaksu-poistuu-1.17293>. 24.5.2012.
- Paloniemi, R. 2008. Luonnonsuojelu arjessa. Maanomistajien näkemyksiä ja kokemuksia yksityismaiden tilapäisestä luonnonsuojelusta ja sen uudistumisen prosessista. Environmentalica Fennica 26, Helsinki.
- Ripatti, P. 2009. Metsänomistajien tavoitteet muuttuneet. Osoitteessa http://www.tapio.fi/uutiskirje_uutinen?pid=16148406. 22.12.2009.

- Saaranen-Kauppinen, A. - Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. Osoitteessa <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>. 15.3.2013.
- Silvasti, T. 2001. Talonpojan elämä: tutkimus elämäntapaa jäsentävistä kulttuurisista malleista. Helsinki: SKS.
- Tirola, M. 2012. Mitä tapahtuu metsänhoitoyhdistyslaille? Osoitteessa http://www.mtk.fi/reppu/repun_jasenpalvelut/reppu_uutiset/reppu_uutiset_2012/fi_FI/Mita_tapahtuu_metsanhoitoyhdistyslaille/. 22.3.2012.
- UPM 2011. Vuoden naismetsänomistaja valittu. Osoitteessa <http://www.upm.com/FI/MEDIA/Uutiset/Pages/Vuoden-naismets%C3%A4nomistaja-valittu-001-to-10-helmi-2011-20-05.aspx>. 20.3.2013.
- Utriainen, M. 2010. Jatkuva kasvatus. Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu: Metsätalouden koulutusohjelma. Osoitteessa <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15990/Jatkuva%20kasvatus.pdf?sequence=1>. 20.3.2013.
- Vainio, A. - Paloniemi, R. 2009. Sukupuoli- ja luontokäsitykset suomalaisen metsänomistajuuden osana: diskurssianalyttinen näkökulma. Alue ja ympäristö 2/2009.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.